

SCHEME SOCIALE SECTORIALE ÎN AGRICULTURĂ

PROIECTUL EUROPEAN VS/2013/0407

„Promovarea dialogului social în Agricultură în noile state membre în vederea dezvoltării unei Scheme Sociale Sectoriale ca un instrument de combatere a locurilor de muncă precare, a sărăciei și excluziunii sociale a muncitorilor din agricultură”

ANALIZĂ COMPARATIVĂ A PROTECȚIEI SOCIALE A SALARIAȚILOR DIN AGRICULTURĂ DIN CELE NOUĂ STATE EUROPENE PARTICIPANTE LA PROIECT

www.fnsz.org

ANALIZĂ COMPARATIVĂ
A PROTECȚIEI SO-
CIALE A SALARIAȚILOR
DIN AGRICULTURĂ DIN
CELE NOUĂ STATE
PARTICIPANTE LA
PROIECT

Studiu analitic

August 2014

Sofia

Cuprins

INTRODUCERE	6
1. Indicatorii principali legați de sectorul Agriculturii din cele nouă state participante la proiect	8
2. Caracteristicile sistemelor de protecție socială din fiecare stat în parte și determinarea categoriilor de persoane (angajați care lucrează în contul altuia, persoane care desfășoară activități independente, producători agrari) în agricultură, din punctul de vedere al asigurării sociale	9
2.1. Germania	9
2.2. Franța	11
2.3. Italia	13
2.4. Danemarca	14
2.5. Macedonia	15
2.6. Slovenia	17
2.7. Republica cehă	18
2.8. Bulgaria	19
2.9. România	21
3. Modul de organizare și gestionare a sistemelor de protecție socială în fiecare stat în parte	25
3.1. Germania	25
3.2. Franța	26
3.3. Italia	28
3.4. Danemarca	29
3.5. Macedonia	29
3.6. Slovenia	31
3.7. Republica cehă	31
3.8. Bulgaria	33
3.9. România	34
4. Riscurile sociale acoperite și finanțarea sistemelor de securitate socială: asigurările sociale de pensii, asigurările de sănătate, sprijinul social	36

Acest studiu analitic este un fel de ghid destinat informării publicului despre starea sistemelor de protecție socială din sectorul Agriculturii din țările membre participante la acest proiect. În paralel cu provocările cu care se confruntă sistemele de protecție socială, prezenta analiză face o comparație între schemele de protecție socială specifice unor țări membre mai vechi ale UE, dezvoltate în cursul anilor datorita dialogului social și participării salariaților. Prezenta publicație contribuie la procesul de promovare a unui dialog social eficient la nivelul sectorului, reprezentând totodată și un punct de plecare în identificarea unor noi soluții posibile pentru îmbunătățirea securității sociale a salariaților din Agricultură.

Sub redacția colectivului:

Hristina Mitreva
Svetla Vasileva
Valentina Vasilionova

Design și tehnoredactare:

Ipi advertising

Responsabilitatea pentru conținutul publicației revine autorilor acesteia, nu exprimă poziția Comisiei Europene și aceasta nu este responsabilă pentru folosirea informației prezentate.

Acest proiect se realizează cu sprijinul financiar al UE, al Comisiei Europene și al Direcției Generale "Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune"

Prezenta publicație poate fi accesată pe adresa: www.fnsz.org

4.1. Germania	36
4.2 Franța	40
4.3. Italia	45
4.4. Danemarca	48
4.5. Macedonia	50
4.6. Slovenia	52
4.7. Republica cehă	55
4.8. Bulgaria	58
4.9. România	63
5. Posibilitățile partenerilor sociali de a interveni în politica socială a statului respectiv	76
5.1. Planurile naționale de acțiune a statelor participante la proiect, prin prisma sindicatelor	78
În loc de încheiere	83
Surse.....	85

Prefață

Proiectul *“Promovarea dialogului social în Agricultură în noile state membre în vederea dezvoltării unei Scheme Sociale Sectoriale ca un instrument de combatere a locurilor de muncă precare, a sărăciei și excluziunii sociale a muncitorilor din agricultură”*, realizat de către partenerii acestuia și cu sprijinul financiar al Uniunii Europene, are ca obiectiv principal de a studia și analiza starea sistemelor de securitate socială din câteva state membre ale UE și dintr-o țară candidată, accentul principal fiind pus pe sectorul agriculturii, unde salariații suferă de un deficit de drepturi legate de asigurările sociale. Pe de altă parte, partenerii dispun de informații prealabile cu privire la bunele practici din domeniul dezvoltării unor scheme suplimentare de protecție socială care există în unele state membre vechi ale UE (cum ar fi Germania, Franța, Italia, etc.) și în cazul în care vor fi studiate printr-un dialog deschis între partenerii sociali și apoi diseminate, acestea pot fi o adevărată provocare, pot stimula întreprinderea unor măsuri coerente de către partenerii sociali în sectorul agriculturii, în vederea elaborării unor instrumente de protecție, a unor scheme specifice sectorului care să influențeze pozitiv relațiile industriale în general și în special promovarea dialogului social și negocierii colective din țările partenere, care pentru obiectivele prezentului proiect vor fi proiecte de pilot și se vor realiza în: Bulgaria, România, Macedonia, Slovenia și R Cehă. De asemenea, ne așteptăm să fie stimulat procesul de promovare a dialogului social, a relațiilor industriale (mai ales în noile state membre ale UE), prin inițierea unor mecanisme eficiente pentru dezvoltarea agriculturii sustenabile, cu locuri de muncă sigure și atractive, ceea ce va genera idei și propuneri noi pentru îmbunătățirea legislației legate de asigurările sociale (atât la nivel european, cât și la nivel național).

Experiența partenerilor în domeniul dialogului social și relațiilor industriale în agricultură, precum și definirea priorităților, ne vor inspira să ne continuăm activitatea pentru mobilizarea energiei sociale, a societății civile, ca să facem față provocărilor cu care ne confruntăm în domeniul securității sociale la nivelul sectorului, prin crearea și dezbaterăa unor scheme sociale sectoriale noi care să sprijine pe termen mediu sau lung politicile elaborate în favoarea salariaților, în favoarea societății în general. Lucrul acesta cu siguranță va duce la creșterea calității dialogului social, la trecerea acestuia la un alt nivel, mai ales în țările noi membre ale Uniunii, iar de rezultatele obținute și know-how-ul pot beneficia și alte sectoare economice.

INTRODUCERE

Sistemele de protecție socială care au fost create în cadrul Uniunii Europene au un scop suprem: de a-i proteja pe cetățeni de sărăcie, provocată din cauza șomajului, de pierderea de locuri de muncă în urma proceselor de restructurare sau din cauza implementării unor măsuri de austeritate, din cauza pensiilor mici, afectării sănătății sau apariției unor dizabilități, când trebuie sprijiniți părinții care nu sunt în stare să-și îndeplinească responsabilitățile față de copiii lor, față de părinții lor în vârstă, sau pentru sprijinirea copiilor orfani. De asemenea, sistemele garantează accesul la servicii de o importanță vitală, în vederea asigurării unei calități decente de viață, a dreptului la libera circulație a oamenilor, a dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse, a dreptului la integrare socială.

În competențele statelor membre intră și responsabilitatea pentru organizarea și finanțarea sistemelor de protecție socială. UE are un rol specific de regularizare a sistemelor, prin aplicarea metodei deschise de coordonare care ajută la garantarea protecției sociale ale cetățenilor.

Marea varietate de sisteme care există la nivelul Uniunii Europene arată că Uniunea dispune de un potențial considerabil de cooperare între țările membre.

- Problemele legate de protecția socială, inclusiv de asigurările sociale ale salariaților din sectorul agriculturii cu care se confruntă statele membre, în linii mari sunt similare, și soluțiile pentru îmbunătățirea drepturilor acestora, pentru adecvarea plăților (a indemnizațiilor, ajutoarelor, pensiilor și serviciilor sociale) prevăzute în legislația muncii, în mare măsură depind de modul de organizare a sectorului propriu zis, care este foarte specific.

Din analiza comparativă între statele participante la proiect devine evident faptul că în unele state producătorii agrari (fermierii) beneficiază de scheme speciale ale asigurărilor sociale (în Germania, Franța și Italia), iar în alte state – de condiții speciale (formale sau neformale) referitoare la producătorii agrari care fac parte din sistemul comun al asigurărilor sociale. În ambele cazuri însă, o atenție specială merită asigurările de pensie ale acestei categorii de persoane, din cauza raportului nefavorabil în acest sector între salariații în vârstă activă și cei care sunt peste această vârstă.

Analizând aspectele pozitive și cele negative ale asigurărilor sociale

referitoare la producătorii agrari (fermierii) în baza analizei comparative între diferitele state participante la proiect, ne vom da seama de caracteristicile sistemelor și de datele concrete de care dispunem.

Analiza își propune un scop ambițios – de a ne oferi un răspuns concret și soluțiile posibile care sunt relevante pentru orice sistem al asigurărilor sociale și anume: să cuprindă o categorie mai largă de persoane (în cazul nostru – producătorii agrari și restul persoanelor care lucrează în sectorul Agriculturii), să intre mai multe contribuții sociale în sistem, plăți adecvate pentru contribuții sociale și de sănătate, stabilitate financiară a sistemelor.

În paralel cu cele prezentate mai sus, va trebui să atragem o atenție serioasă și altor elemente legate de asigurarea socială a producătorilor agrari (fermierilor), asupra specificului ramurii și ocupării forței de muncă din acest sector, asupra structurilor sistemelor de protecție socială a producătorilor agrari: asupra noțiunii de „producători agrari”, gestionării sistemelor, riscurilor acoperite, despăgubirilor, legăturii între asigurările sociale și celelalte politici, participării partenerilor sociali la gestionarea sistemelor.

Analiza în detalii a schemelor speciale destinate asigurării sociale a producătorilor agrari și protecția mai largă a drepturilor acestora în primul grup de state (Germania, Franța, Italia), poate fi o bază bună pentru identificarea unor soluții eficiente, pentru propunerea unor politici noi, pentru eficientizarea și creșterea flexibilității dialogului social în vederea îmbunătățirii protecției sociale a persoanelor care lucrează în agricultură și în special a producătorilor agrari.

1. Indicatorii principali legați de sectorul Agriculturii din cele nouă state participante la proiect:

Indicatorul	Statul	Slovenia	Macedonia	Cehia	Bulgaria	Danemarca	Italia	Germania	Franța
Numărul exploatașilor agricole		72 623	192 675	48 000	370 222	39 929	1 620 884	273 000 288 200	370 222
Numărul lucrătorilor din exploatașii agricole - inclusiv lucrătorii sezonieri - fără lucrătorii sezonieri		180 000	471 069	105 400	738 634	26 288	851 000	1,1 mil. 763	1 mil.
Suprafața arabilă în hectare		473 000	650 000	4,224 mil.	5 481 222	2 660 000	12 856 048	5 481 222 16 72100*	29,280 mil.
-% al suprafeței arabile		-	45,4	53,6	-	62	75	47	53,31
-% din teritoriul țării		-	-	-	0,8	-	14,6	3,9	17,22
-% din teritoriul UE		2,1 %	12 %	1,32 %	6,7 %	1,95 %	2 %	0,6 %	2 %
Pondereea agriculturii din PIB-ul țării		1 149 *	1 254 *	122 mil. CZK	4 551,3 *	3 474,1 *	52,8 miliarde EUR	54,5 *	9,3 miliarde EUR
Valoarea producției agrare		peste 60%	424 *			5 694 *			59 983*
Export produse agrare - în UE		-			9,15 %				39 123*
- în afară UE				91,3 %	4,35 %	3 797 *			20 861*

* milioane euro

Tabelul 1 – Compararea indicatorilor principali din cele nouă state participante la proiect

2. Caracteristicile sistemelor de protecție socială din fiecare stat în parte și determinarea categoriilor de persoane (angajați care lucrează în contul altuia, persoane care desfășoară activități independente, producători agrari) în agricultură, din punctul de vedere al asigurării sociale.

2.1. GERMANIA

În Germania există un sistem comun al asigurărilor sociale, precum și un **sistem separat pentru sectorul agriculturii care se referă la proprietarii exploatașilor agricole și familiile acestora și la angajații din întreprinderile agricole**. Toate persoanele se asigură în funcție de starea lor socială. În domeniul agriculturii se pot desluși câteva grupuri principale cu privire la care sunt prevăzute diferite reguli:

- angajați la program complet de lucru, la program incomplet de lucru, sezonieri;
- producători agrari care desfășoară activități independente, fiind în calitate de angajatori;
- membrii familiei producătorului agrar care ajută în activitatea exploatașii agricole;
- funcționari din administrația publică în agricultură;
- funcționari de stat la administrația publică;
- forță de muncă cu ocupare nesemnificativă în sectorul agrar.

Pentru toate aceste grupuri de persoane există reguli diferite. Există **cinci tipuri principale de contribuții sociale care se plătesc către bugetul statului, iar salariații și antreprenorii sunt obligați să achite: contribuția la fondul sistemului de asigurări sociale și pensii; contribuție de sănătate; contribuție de asigurare pentru accidente de muncă; contribuție de șomaj; contribuție de asigurare a îngrijirii fermierului.**

Angajații în agricultură sunt integrați în sistemul de stat comun de asigurări sociale dar plătesc contribuții pentru riscul de accident de muncă la un institut separat de asigurări (Institutul de asigurări sociale în agricultură, silvicultură și grădinărit – SVLFG). La acest institut obligatoriu aderă toți salariații care lucrează în domeniul agriculturii, și acesta funcționează pe principiul solidarității.

Asigurarea socială a lucrătorilor în agricultură oferă o protecție autonomă, dispunând de un set întreg de instrumente specifice care

Într-o oarecare măsură diferă de cele ale sistemului comun de asigurări sociale.

Asigurarea socială în agricultură prestează un număr mare de servicii „sub un acoperiș”: asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale, asigurarea de pensie, de sănătate, pensie de urmaș. Chiar mai mult, pentru salariații în agricultură și silvicultură există contribuții **voluntare pentru pensie suplimentară**, care se bazează pe reglementările și tarifele respective. Cauza implementării **contribuțiilor voluntare pentru pensie suplimentară în privința salariaților din sectorul agriculturii și silviculturii** sunt salariile și pensiile scăzute, stagiul de muncă pierdut sau nerecunoscut, nivelul ridicat al șomajului în timpul iernii. În Germania a fost constituită o instituție la care participă organizațiile angajatorilor, sindicatelor din agricultură și reprezentanți ai guvernului. Componenta acesteia:

- ✓ **Serviciul pentru asigurări sociale suplimentare în agricultură și silvicultură**
- ✓ **Casa de asigurări suplimentare a lucrătorilor în agricultură și silvicultură,**

care practic este compus din două organisme, având însă un obiectiv comun: de a răspunde pentru asigurările sociale suplimentare ale lucrătorilor din agricultură. Cu eforturi conjugate, cele două structuri acordă un sprijin de 80 euro pe lună pentru a asigura bătrânețea lucrătorilor din acest sector, contra vărsării de către beneficiar a unei contribuții de 5,20 euro pe lună.

Condițiile de acces la schema de asigurări sociale sunt obiectul **negocierilor colective la nivel de ramură**. Statul este un garant pentru stabilitatea schemei și participă cu capital la inițierea primară a schemei.

Începând cu 1 ianuarie 1995, asigurarea socială obligatorie i-a inclus și pe soțiile/soții fermierilor, cuprinzând circa 95-98% din familiile acestora. În majoritatea cazurilor această categorie de persoane de asemenea are dreptul la o pensie individuală. Sistemul asigurării sociale în agricultură oferă aceleași prestații ca cele din sistemul comun. Ceea ce înseamnă că și dreptul la servicii de sănătate – atât fermierii, cât și familiile acestora. Sistemul acordă și ajutoare profesionale, în vederea prevenirii pă-

rășirii timpurie a vieții profesionale, acordă pensie de bătrânețe, pensie de invaliditate, de urmaș, pentru copii orfani, indemnizație de supraviețuitor (de văduvi). **Din cauza schimbărilor structurale și reducerii ratei contribuțiilor sociale, statul preia achitarea diferenței între veniturile și cheltuielile, pentru a garanta buna funcționare a sistemului.**

Sistemul asigurărilor de sănătate și pensie îi cuprinde pe toți producătorii agrari și angajați, și familiile acestora, iar asigurările pentru accidente de muncă și boli profesionale se referă la producătorii agrari care desfășoară activități independente și familiile acestora, la angajații în agricultură și la sezonieri.

Activitățile principale pe care le desfășoară persoanele asigurate sunt: întreprinderi agrare sau din domeniul silviculturii, grădinăritului și viticulturii, pescuitul în lacuri și în apele din jurul insulelor, precum și toate activitățile legate de protecția naturii, antreprenorii privați care au grijă de pădurile, vânatul, de întreținerea parcurilor naturale, precum și întreprinderile care nu se ocupă cu prelucrarea pământului dar cresc animale pe terenul respectiv (pe pășuni), etc.

Condițiile la care trebuie să răspundă persoanele pentru a avea dreptul la **prestații din fondurile pentru accidente de muncă** depind de mărimea exploatației/întreprinderii agricole (indiferent de criteriile privind suprafața acesteia și de veniturile obținute). **Dacă suprafața terenului arabil este sub 0,25 hectare, persoana respectivă nu este obligată să se înscrie la sistemul asigurărilor sociale.**

Condițiile de acces la **fondurile de pensie pentru bătrânețe și boală**: suprafața terenului arabil trebuie să fie peste 6 hectare, ceea ce însă depinde și de relieful zonei. Această limită se determină de către fondurile din regiunea respectivă. Sunt posibile unele excepții în funcție de condițiile concrete

2.2. FRANȚA

În Franța sunt implementate **variate scheme de protecție socială**. Protecția socială este o combinație între mecanismele de protecție colectivă și cea individuală care oferă posibilitatea cetățenilor și gospodăriilor din Franța să facă față unor riscuri sociale, adică să reziste în situații în care au venituri mai scăzute și totodată au cheltuieli mai mari din cauza situației dificile cu care se confruntă (în caz de boală, bătrânețe, invaliditate, șomaj, probleme

familiale).

Schema comună a asigurărilor sociale cuprinde toate profesiile, cu excepția persoanelor care desfășoară activități independente și profesiile din sectorul agriculturii. Aceasta cuprinde următoarele patru tipuri de asigurări:

- ✓ asigurări de sănătate, rata contribuțiilor fiind în funcție de veniturile (Casa Națională a Asigurărilor Sociale);
- ✓ alocații familiale (Fondul Național pentru Alocații familiale)
- ✓ asigurări pentru pensie de bătrânețe (Casa Națională a Asigurărilor Sociale);
- ✓ asigurări pentru accidente de muncă și boli profesionale.

Schema agrară cuprinde: salariații din agricultură, din profesiile agricole exercitate de către persoanele care desfășoară activități independente. Această schemă este gestionată de către *Mutualit Sociale Agricole – MSA* (Fondul Mutual Agrar de Asigurare Socială) care se află sub controlul Ministerului Agriculturii, Direcției Asigurărilor Sociale și Ministerului Finanțelor. Acest fond gestionează cele **patru tipuri de riscuri sociale: prestații de boală, alocații familiale, asigurări sociale de pensie, de accidente de muncă și boli profesionale, unindu-i într-un singur serviciu, la așa numitul “ghişeu unic”**.

Schema agrară cuprinde două sub-scheme:

- Schema pentru angajații în agricultură;**
- Schema pentru persoanele din agricultură care desfășoară activități independente** (majoritatea lor sunt fermieri sau producători agrari).

Categoriile persoanelor cuprinse de această schemă sunt: producătorii agrari care desfășoară activități independente și familiile acestora, angajații și familiile acestora, angajații care lucrează în contul altuia în agricultură (inclusiv sezonierii) și familiile acestora. Condițiile la care trebuie să răspundă producătorii agrari care desfășoară activități independente depind de MSA (Fondul Mutual Agrar de Asigurare Socială) și cuprind următorii parametri: de a desfășura o activitate agrară de un anumit volum. (Volumul activității este definit de Codul zonelor rurale). Volumul activității se determină în funcție de un prag fix. Acest prag poate fi calculat în baza suprafeței terenului arabil. Dacă suprafața acestuia este peste pragul determinat, producătorul agrar va avea dreptul la acces la MSA (Fondul Mutual Agrar de Asigurare Socială). (De exemplu: dacă suprafața arabilă a exploatației agricole depășește jumătatea

cuantumului minim prevăzut de lege, adică 0,25 hectare.) Dar aceste cerințe pot varia în funcție de zona rurală și de activitatea agrară. Dacă suprafața arabilă nu poate fi măsurată, se determină un alt prag – programul de lucru în care funcționează ferma respectivă. Pragul este de 1200 ore de lucru pe an.

2.3. ITALIA

Spre deosebire de celelalte sectoare economice din țară, **agricultura beneficiază de un sistem mai specific al asigurărilor sociale**, cu diferite contribuții sociale care se varsă atât de către angajați, cât și de către persoanele care desfășoară activități independente.

La categoria persoanelor care **lucrează în contul altuia** se pot identifica trei grupuri principale: **angajați permanenți; angajați temporari; antreprenori mici**.

Caracterul specific al sistemului asigurărilor sociale se datorează faptului că munca în agricultură este în principal sezonieră când este vorba de culturile agrare, că producția în mare măsură depinde de condițiile climatice și meteorologice. Lucrul acesta duce la necesitatea determinării unor condiții mai flexibile cu privire la contribuțiile sociale, pe baza cărora apare dreptul la protecție socială.

În Italia, lucrătorii temporari/sezonieri în agricultură, de asemenea au acces la sistemul asigurărilor sociale, având dreptul la prestații de șomaj în funcție de numărul zilelor de lucru înscrise la registrele „oficiale”, care în fiecare an sunt publicate de către Institutul Național al Asigurărilor Sociale. Iar în privința pensiilor, lucrătorii temporari au dreptul la pensie conform condițiilor prevăzute pentru salariații din celelalte sectoare economice care lucrează la întreprinderi private.

În Italia, producătorii agrari beneficiază de servicii de sănătate, de concedii de maternitate, de asigurări sociale pentru accidente de muncă și boli profesionale, în funcție de condiții referitoare la calificarea, prevăzute într-o schemă destinată acestei categorii de salariați.

Sistemul comun al asigurărilor sociale cuprinde unele reglementări speciale legate de prestațiile de maternitate.

Iar în cazul **pensiilor de invaliditate, bătrânețe, de urmaș, indemnizațiilor familiale, există un sistem special**, care se aseamănă cu sistemul comun. Condițiile pentru acordarea prestațiilor pentru lucrătorii în agricultură, sunt identice cu cele prevăzute în sistemul comun pentru meș-

teșugarii și comercianții cu amănuntul. Există o cerință însă să achite contribuții sociale pentru riscuri legate de invaliditate, pentru pensie de bătrânețe și urmaș. De aceea este important să ne dăm seama despre diferența între:

- ✓ producători agrari care nu posedă un propriu teren agrar;
- ✓ producători agrari care sunt proprietari ai terenului agricol și care în mod exclusiv sau prioritar desfășoară activități agrare;
- ✓ antreprenori (care plătesc numai contribuții sociale de pensie).

Producătorii agrari – chiriași sau producătorii agrari „atrași”, plătesc 50% din rata contribuției sociale. Restul de 50% se varsă de către proprietarul terenului agricol, pentru riscuri legate de invaliditate, pentru pensie de bătrânețe și urmaș, pentru indemnizațiile familiale.

2.4. DANEMARCA

În Danemarca, **principala protecție socială se realizează de către un singur sistem pentru toate categoriile de salariați, pentru întreaga populație a țării**. Sistemul nu face nici o deosebire din punctul de vedere structural sau al modului de organizare între diferitele grupuri profesionale sau ale populației în general. Indiferent de grupul la care aparține o persoană, sistemul acoperă riscurile sociale, are o structură administrativă unică, o schemă financiară unică.

În Danemarca sunt adoptate o serie de legi referitoare la serviciile sociale legate de: educația, șomajul, sprijinul social, pentru asigurarea socială de boală, pentru accidente de muncă și boli profesionale legate de locul de muncă și activitatea profesională, de ajutoarele pentru oameni bătrâni.

Sistemul de pensii din Danemarca este bazat pe trei pilone. Primul este cel de bază, având o finanțare mixtă: din impozite și pe baza modelului de acoperire a cheltuielilor. Este orientat către asigurarea socială a tuturor cetățenilor țării, astfel încât în momentul pensionării persoanele asigurate să aibă venituri decente, indiferent de participarea acestora la piața muncii. Pilonul II se referă la circa 90% dintre salariații care lucrează la program complet de lucru. Acesta are ca scop asigurarea socială a acestei categorii de salariați, astfel încât în urma pensionării să aibă pensii decente. Pilonul II este obligatoriu, dar alegerea schemelor și fondurile este în funcție de preferințele individului. Pilonul III prevede o asigurare socială mai flexibilă, în funcție de nevoile fiecărui individ în parte. Companiile private de asigurări

sociale care operează cu segmentul respectiv, oferă un set variabil de **scheme pentru asigurări de pensie sub forma de depozite**. Există un prag minim și maxim al pensiilor.

2.5. MACEDONIA

În Macedonia, producătorii agrari reprezintă **o categorie separată** în sistemul universal al asigurărilor sociale obligatorii.

Conform Legii asigurărilor sociale de pensie și invaliditate, Legii pentru asigurările de sănătate și Legii pentru asigurările sociale obligatorii, producătorii agrari sunt definiți ca „proprietari de ferme familiale”. **Proprietar de fermă familială** este acea persoană care este responsabilă pentru gestionarea unei exploatații agricole și acționează în numele firmei familiale, fiind înregistrat în Registrul unic al fermierilor de pe lângă Ministerul Agriculturii, Silviculturii și Gestionării Apelor. Proprietarii exploatațiilor agricole sunt clasificați în trei categorii, după cum urmează:

- **Categoria I – Fermieri înregistrați** care sunt persoane juridice, au o firmă agrară, cu persoană de răspundere – manager, au ștampilă, cont bancar al firmei și țin evidență contabilă. În plus, în vederea implementării unor măsuri concrete care au ca scop dezvoltarea zonelor rurale, acești producători agrari trebuie să răspundă nu numai la condițiile comune, dar și la unele cerințe specifice, cum ar fi de exemplu să fie sub vârsta de 40 de ani, să aibă cel puțin doi angajați în exploatația agricolă, să achite contribuțiile minime la fondul de asigurări de pensie și invaliditate – PDIF și la Casa asigurărilor de sănătate – HIF într-un anumit procent din suma minimă anuală de 4600 denari.
- **Categoria II – Fermieri individuali înregistrați** – plătesc contribuții sociale lunare în funcție de venitul cadastral care se calculează pe o bază anuală de 1600 denari (sau 1150 denari – pentru asigurările de pensie și invaliditate și 450 denari - pentru asigurările de sănătate).
- **Categoria III – Producători agrari** care posedă autorizații emise de către Agenția Veniturilor a Macedoniei (IRS) pentru un venit suplimentar din produse agricole. Această categorie de persoane plătesc impozit anual asupra veniturilor obținute ca persoane fizice, depun declarație anuală. Agenția Veniturilor a Macedoniei (IRS) reduce cu 80% venitul suplimentar anual înscris în declarație, iar pentru restul

de 20% din venitul obținut, producătorul agrar va plăti un impozit de doar 10% asupra veniturii. În această categorie intră persoanele care se ocupă cu o activitate agrară suplimentară, care vând produse agrare și primesc subvenții de stat pe cale bancară.

Sistemul asigurărilor sociale de pensii cuprinde trei piloni: pilonul I - asigurările obligatorii de pensie și invaliditate care se bazează pe principiul solidarității între generații, pilonul II - contribuțiile obligatorii de pensie vărsate într-un fond cu conturi individuale capitalizate, și pilonul III - contribuțiile de pensie voluntare, vărsate într-un fond separat.

Pentru determinarea celor trei grupuri de persoane care au statutul de producători agrari (fermieri), au fost determinate anumite criterii legate de riscurile sociale acoperite de sistemul universal al asigurărilor sociale. În conformitate cu aceste criterii, **fermier** este orice persoană care desfășoară o activitate agricolă dar totodată nu este înscrisă într-o altă calitate la sistemul asigurărilor sociale (cum ar fi de exemplu ca angajat care lucrează în contul altuia sau ca persoană care desfășoară activități independente, sau în calitate de funcționar public). Nu există cerințe legate de o anumită mărime a terenului agricol posedat sau de un anumit număr de bovine/ovine/caprine crescute de fermier, când organul competent ia decizia dacă fermierul respectiv desfășoară o „activitate agricolă”. Criteriul pentru recunoașterea unei persoane ca producător agrar este să fie proprietar al activelor agrare (teren arabil, bovine/ovine/caprine) și să producă produse agrare. Un aspect specific al legislației din Macedonia (aceiași lucru se referă și la cea din Bulgaria) este prevederea că **producătorii agrari care contribuie la sistemul asigurărilor sociale nu își pot combina activitatea agrară cu alte activități profesionale** (ceea ce înseamnă că dacă o persoană prelucrează pământ agricol sau se ocupă cu creșterea animalelor și are statutul profesional de angajat în agricultură sau de persoană care desfășoară activități independente, nu poate avea același statut în afară sectorului agriculturii), iar în caz contrar, aceștia vor fi scoși din sistemul asigurărilor sociale de care beneficiază producătorii agrari. Adică, din punctul de vedere al asigurărilor sociale, una și aceeași persoană nu poate exercita profesia de producător agrar și totodată să fie angajat într-un alt sector. Tipul acesta de restricții creează consecințe serioase pentru persoanele înscrise la sistemul asigurărilor sociale și duce la limitarea accesului unor producători agrari care au și un alt status profesional.

2.6. SLOVENIA

Producătorii agrari și restul angajaților din sectorul agriculturii (angajați în contul altuia) contribuie la sistemul comun al asigurărilor sociale din Slovenia. Sistemul comun al asigurărilor sociale obligatorii cuprinde asigurarea obligatorie de pensie și invaliditate, asigurarea obligatorie de sănătate și alte tipuri de asigurări sociale, acordă prestații de boală, de accidente de muncă, de maternitate, de invaliditate, pensie de vârstă și de urmaș, fiind orientată către limitarea riscului de sărăcie a tuturor categoriilor de persoane care contribuie la sistemul asigurărilor sociale și a familiilor acestora. Sistemul asigurărilor sociale de pensie din Republica Slovenia cuprinde **asigurarea socială obligatorie și asigurarea socială pentru pensie suplimentară**.

De asigurarea socială pentru pensie suplimentară beneficiază persoanele care contribuie la asigurarea obligatorie de pensie și invaliditate, dar totodată doresc să aibă și o pensie suplimentară pentru a-și mări veniturile când se pensionează.

Sistemul asigurărilor sociale obligatorii (pilonul I) se referă la: persoanele care desfășoară activități independente, producătorii agrari, persoanele încadrate în muncă care sunt obligate să plătească contribuții sociale de pensie și invaliditate pentru un program complet de lucru (pe bază de convenție civilă, contract legat de drepturile de autor și altele), reprezentanți/persoane cu funcții de conducere conform legislației referitoare la societățile comerciale, șomeri înscrși la sistemul asigurărilor sociale, etc.

Persoanele care contribuie la sistemul asigurărilor sociale pot fi angajați încadrați în muncă cu contract de muncă (care lucrează în contul altuia în domeniul agriculturii).

Persoanele care desfășoară activități independente contribuie la sistemul asigurărilor sociale obligatorii și desfășoară o activitate economică pe cont propriu contra plată sau alte activități permise de lege, precum și persoanele care sunt înregistrate la sistemele ale asigurărilor sociale din alte țări în calitate de lucrători pe cont propriu. Persoanele care lucrează pe cont propriu plătesc contribuții sociale pentru program complet de lucru.

Producătorii agrari sunt obligați să contribuie la sistemul asigurărilor sociale obligatorii dacă desfășoară activități agrare, conform clasificării făcute de către Serviciul de medicină în muncă, dacă nu sunt încadrați în domeniul învățământului, nu primesc pensie anticipată pentru limita de

vârstă, de văduvă, de invaliditate; dacă în momentul depunerii cererii de înscriere la sistemul asigurărilor sociale, veniturile din activități agrare ale persoanei neasigurate sunt de cel puțin 60% din salariul mediu pe țară (Slovenia), calculat pe lună, care se determină de către ministrul agriculturii.

Venitul din activitate agrară este definit ca atare prin Legea impozitului pe venit, reprezentând toate veniturile din activități desfășurate în domeniul agriculturii sau silviculturii și veniturile din activități auxiliare desfășurate în agricultură.

2.7. REPUBLICA CEHĂ

Sistemul de protecție socială în Republica Cehă cuprinde patru scheme: **sistemul asigurărilor sociale; sistemul ajutoarelor sociale care nu are nici o legătură cu contribuțiile sociale; sistemul serviciilor sociale; politica privind ocuparea forței de muncă și piața muncii.**

Sistemul asigurărilor sociale cuprinde asigurarea obligatorie de pensie și asigurările de sănătate. La contribuția pentru asigurarea socială se adaugă și o contribuție pentru politica de stat legată de ocuparea forței de muncă în cadrul schemei existente.

În Republica Cehă, majoritatea salariaților din sectorul agriculturii au statutul funcționarilor (care lucrează cu precădere la firme – persoane juridice) și veniturile lor li-se plătesc sub forma de salarii de muncă.

Din punctul de vedere al categoriilor de persoane cuprinse de sistem, se poate spune că sistemul este **unificat, că se referă la salariații și la persoanele care desfășoară activități independente.** Principiile pe care se bazează sistemul asigurărilor sociale și se aplică față de persoanele care desfășoară activități independente, au fost implementate în anul 1990, prin aprobarea definiției pentru „persoana care desfășoară activități independente” (până atunci, într-o categorie specială intrau fermierii și producătorii agrari) și această categorie de persoane face contribuții sociale la care se adaugă și contribuția pentru politica de stat legată de ocuparea forței de muncă. Precum toți cetățenii țării, și persoanele care desfășoară activități independente în agricultură, sunt obligate să facă contribuții de sănătate (pentru cazurile de boală și maternitate). Asigurarea de boală (*prestații in*

numerar) nu este obligatorie pentru persoanele care desfășoară activități independente în agricultură (producătorii agrari) dar aceștea se pot asigura în mod voluntar. Asigurările de pensie pentru limita de vârstă, de invaliditate și urmaș, sunt obligatorii.

Persoanele care desfășoară activități independente în agricultură sunt protejați și împotriva șomajului. Precum toți cetățenii țării, și această categorie de persoane au dreptul la prestații și ajutoare, finanțate din impozitele plătite către bugetul statului, care nu depind de contribuțiile sociale, cum ar fi de exemplu la prestațiile familiale și altele. Cu privire la persoanele care desfășoară activități independente în agricultură se aplică reguli speciale legate de venitul asupra căruia se plătesc contribuții sociale, la care se adaugă și contribuția pentru politica de stat legată de ocuparea forței de muncă.

Asigurările de sănătate, de pensie și cele pentru politica de stat legată de ocuparea forței de muncă, sunt obligatorii pentru orice persoană în vârstă activă. Schema asigurărilor sociale de boală este obligatorie pentru toți salariații, dar este voluntară pentru persoanele care desfășoară activități independente în agricultură.

Asigurările de șomaj fac parte din sistemul asigurărilor sociale obligatorii, se plătesc tot sub forma de contribuții de către întreaga populație în vârstă activă (inclusiv de persoanele care desfășoară activități independente în agricultură) și dă dreptul la prestații de șomaj în funcție de venitul.

2.8. BULGARIA

Sistemul asigurărilor sociale din Bulgaria cuprinde: **sistemul obligatoriu al asigurărilor sociale (asigurările sociale de stat – pilonul I); asigurările obligatorii pentru pensie suplimentară – pilonul II, cu cont individual capitalizat și pilonul III – asigurările sociale voluntare care de asemenea sunt bazate pe principiul capitalizării.** Celălalt sistem de protecție socială este sistemul sprijinului social care este orientat către prevenirea riscului de sărăcie și acoperă ajutoarele familiale și de alte tipuri (bazate pe un test în privința veniturilor, având cerințe specifice pentru acordarea acestora).

Sistemul de stat al asigurărilor sociale (pilonul I) cuprinde toate persoanele angajate cu contracte de muncă sau cu convenții civile, persoanele care desfășoară activități independente în agricultură, producătorii agrari,

etc.

Asigurările sociale pentru pensie suplimentară (pilonul II) cuprinde toate persoanele născute după data de 31.12.1959 (care contribuie la fondurile universale de pensie) și persoanele care lucrează în condiții dificile de muncă și într-un mediu dăunător sănătății (care contribuie la fondurile profesionale de pensie).

Conform legislației bulgare ale asigurărilor sociale, salariații, inclusiv membrii cooperativelor care prestează o muncă în agricultură și primesc remunerații de către cooperativa respectivă, obligatoriu contribuie la sistemul asigurărilor sociale pentru boală, maternitate și invaliditate cauzată de boală, pentru limita de vârstă, accidente de muncă și boli profesionale, pentru șomaj și alte riscuri sociale.

Persoanele care desfășoară activități independente obligatoriu fac contribuții sociale de invaliditate cauzată de boală, de pensie pentru limita de vârstă, în această categorie intrând și producătorii agrari înregistrați (fermierii), producătorii de tutunuri. *Asigurările sociale pentru aceste riscuri garantează producătorilor agrari o acumulare a perioadelor de asigurare în vederea dobândirii dreptului la pensie pentru limita de vârstă, de invaliditate și de urmaș, precum și la ajutoare în caz de deces. Aceste persoane, prin propria lor alegere, pot plăti contribuții de boală și maternitate.* Producătorii agrari și producătorii de tutunuri sunt obligați să-și plătească singuri întregul quantum al asigurărilor sociale, venitul lunar fiind baza de calcul al contribuției, rata minimă sau maximă fiind determinată în fiecare an prin Legea bugetului asigurărilor sociale de stat (pentru anul 2004, venitul minim lunar asupra căruia se plătesc asigurări sociale a fost de 240 BGN, iar cel maxim – 2400 BGN).

2.9. ROMÂNIA

În România, protecția socială intră în atribuțiile instituțiilor publice care cooperează strâns cu unele instituții private. Instituțiile publice pentru protecție socială folosesc diferite scheme atât la nivel central, cât și la nivel local.

Administrația de la nivelul central, cum ar fi ministerele, agențiile sau serviciile naționale, asigură protecția socială a persoanelor fizice împotriva riscului de boală, gestionează sistemul asigurărilor de sănătate, de invaliditate, de maternitate, asigurările de pensie pentru bătrânețe, de urmaș, pentru accidente de muncă și boli profesionale, indemnizațiile familiale și de șomaj.

La nivel local, primăriile și direcțiile județene de muncă și protecție socială, precum și direcțiile teritoriale de protecție a copilului, se ocupă cu nevoile individuale în baza principiului solidarității sociale și incluziunii sociale.

Cele mai relevante instituții private de protecție socială sunt societățile de administrare a fondurilor de pensii private. Acestea sunt instituții relativ noi care nu de mult și-au început activitatea și se ocupă cu asigurări sociale de invaliditate, pentru pensie de bătrânețe și de urmaș. Pe de altă parte, furnizorii privați de servicii sociale în mare măsură acoperă nevoile populației de îngrijire pe termen lung.

Conform legislației din România, persoanele care desfășoară activități independente contribuie la sistemul universal al asigurărilor sociale, acesta fiind sistemul principal de protecție socială. Pentru această categorie de persoane, la care aparțin și fermierii, există unele reguli specifice, legate de acoperirea și finanțarea riscurilor, de despăgubirile și de efectul de pe urma nerespectării obligațiilor. Cu privire la schemele de sprijin social nu există reguli speciale de niciun fel care să se refere la statutul persoanelor.

CONCLUZIILE LA SFÂRȘITUL CAPITOLULUI:

Din caracteristicile sistemelor de protecție socială din cele nouă state participante la proiect, devine evident faptul că sistemele asigurărilor sociale care se referă la producătorii agrari, sunt de două tipuri, în funcție de modul lor de organizare:

1.Sistem comun (universal) care cuprinde toate grupurile de salariați sau chiar întreaga populație a țării (precum este cazul cu Danemarca, Cehia, Slovenia, Bulgaria, România și Macedonia). Acest sis-

tem nu face nici o deosebire între diferitele grupuri profesionale sau între diferitele grupuri ale populației, din punct de vedere structural sau organizatoric. **Sistemul universal al asigurărilor sociale cuprinde în principiu toate riscurile sociale, are o structură administrativă aproape identică în toate țările partenere, și o schemă financiară unificată.** În acest sistem, producătorii agrari fac parte din grupul persoanelor care desfășoară activități independente, dar în unele țări există condiții mai specifice legate de finanțare (în **Bulgaria** de exemplu, pragul venitului minim de asigurare a producătorilor agrari este mai scăzut în comparație cu cel la celelalte grupuri de persoane care desfășoară activități independente; iar în **Macedonia**, producătorii agrari plătesc 50% din contribuția socială, iar restul de 50% le plătește proprietarul pământului, etc.)

Lucrul acesta înseamnă că în sistemul universal al asigurărilor sociale se face deosebire între diferitele grupuri profesionale ale persoanelor care desfășoară activități independente.

Trebuie remarcat faptul că **sistemele universale ale asigurărilor sociale referitoare la producătorii agrari, deseori conțin prevederi speciale pentru grupul fermierilor.** În **Bulgaria**, în privința producătorilor agrari nu sunt prevăzute asigurări sociale care să acopere riscul de **accidente de muncă și boli profesionale**, iar în privința asigurărilor sociale de boală și maternitate/paternitate, producătorii agrari care desfășoară activități independente se pot asigura în mod voluntar. În **România și Cehia**, aceeași categorie de persoane are dreptul de a alege dacă se va asigura sau nu pentru accident de muncă și boli profesionale.

În **Bulgaria**, persoanele care desfășoară activități independente, inclusiv producătorii agrari, nu plătesc contribuții sociale de șomaj. În **România și Slovenia**, la schema care se referă la șomajul, această categorie de persoane se pot afilia în mod voluntar. În **Slovenia** însă, legea prevede o acoperire temporară a riscului de șomaj pentru producătorii agrari care din cauza unor condiții meteo neprilnice și-au pierdut recolta sau rezultatul activității lor agrare principale.

În alte state (Germania, Franța, Italia), securitatea socială este organizată în cadrul unui sistem care se referă la toate grupurile de salariați și la populația în general, existând însă și scheme specifice pentru anumite grupuri profesionale (în special pentru persoanele de diferite profesii care desfășoară activități independente), și în aceste scheme intră și producă-

torii agrari. În **Germania**, legea prevede unele scheme specifice destinate producătorilor agrari, pictorilor și scriitorilor. Acolo, producătorii agrari și liber profesioniștii au organizat **propriile lor scheme de pensionare.** Totodată, meșteșugarii și producătorii agrari fac parte din unul și același sistem al asigurărilor de sănătate, în ciuda faptului că producătorii agrari și-au menținut organele de conducere. În **Franța** există scheme specifice destinate producătorilor agrari, meșteșugarilor, comercianților cu amănuntul, avocaților și liber profesioniștilor. Producătorii agrari și-au creat un sistem separat al asigurărilor sociale împreună cu muncitorii din agricultură, cuprinzând toate riscurile sociale principale. În **Italia**, de asemenea există scheme specifice pentru producătorii agrari, comercianții, meșteșugarii și liberi profesioniștii. Unele grupuri de persoane care desfășoară activități independente (printre care și fermierii) aderă la sistemul universal ale asigurărilor sociale numai pentru anumite riscuri (maternitate, șomaj, etc.) menținându-și totodată propriile organe administrative de conducere.

Existența schemelor specifice destinate producătorilor agrari, nu exclude posibilitatea afilierii acestora la sistemul universal al asigurărilor sociale când este vorba de anumite prestații. De exemplu, **fermierii germani** contribuie la sistemul universal al asigurărilor sociale pentru riscul de incapacitate de muncă și totodată își mențin propriile lor organe de management. Pe de altă parte, în **Franța** sistemul comun al asigurărilor de sănătate este pentru toate persoanele care desfășoară activități independente dar cu excepția producătorilor agrari care și-au organizat un propriu sistem, împreună cu muncitorii din agricultură; în privința indemnizațiilor familiale însă, fermierii împărtășesc aceeași schemă împreună cu ceilalți salariați (care lucrează în contul altuia sau persoane care desfășoară activități independente).

Italia îi poziționează pe producătorii agrari (împreună cu comercianții și meșteșugarii) în categoria persoanelor care lucrează în contul altuia și contribuie la Institutul Național al Asigurărilor Sociale (INPS) pentru o parte dintre riscurile sociale (de boală și șomaj), în timp ce privind pensiile de bătrânețe, invaliditate și urmaș, precum și în privința indemnizațiilor familiale, există o schemă specială care se aseamănă cu sistemul comun.

2. Analiza comparativă a sistemelor securității sociale ale statelor participante la proiect, a realizat un lucru foarte important: **a identificat grupul producătorilor agrari pentru scopurile asigurării sociale.**

Nu întotdeauna este ușoară identificarea grupului producătorilor

agrari, ceea ce reiese și din prezenta analiză. În **Franța și Germania**, producătorii agrari sunt definiți în legislație ca „persoane care sunt înscrise oficial la Camera Agriculturii”. Lucrul acesta se datorează faptului că în aceste state există scheme specifice ale asigurărilor sociale destinate persoanelor care desfășoară activități independente.

În **Macedonia**, producătorii agrari se împart în trei categorii, și fiecare producător agrar se înregistrează la un **registru special**. O asemenea înregistrare se cere și de la fermierii și producătorii de tutunuri din **Bulgaria**, care desfășoară numai activități agrare. Evident, producătorul agrar trebuie să desfășoare activități agricole din tipurile prevăzute în legislația națională a țării respective și trebuie să fie înregistrat ca atare, ca producător agrar.

În **Bulgaria, Slovenia, Macedonia, România și Danemarca**, producătorii agrari (fermierii), făcând parte din categoria persoanelor care desfășoară activități independente, se asigură singuri, contribuind la sistemele comune ale asigurărilor sociale.

De asemenea, toate statele aplică **criterii minime**, determinate prin acte normative adoptate la nivel național, în vederea atribuirii persoanei asigurate a statutului de producător agrar. De obicei, aceste criterii cuprind cerințe privind rezultatul minim din activitatea agrară, tipul culturilor, numărul animalelor crescute, etc. Acești indicatori se determină luându-se în vedere „tipul/tipurile” activităților agrare (culturile vegetale, activitățile silvice, bovinele sau ovinele, familiile de albine, etc.). O alternativă a cuantumului minim al activității, este determinarea unui **venit minim anual**. Altfel spus, producătorul agrar trebuie să genereze un cuantum minim de venituri ca un procent **din cifra de afaceri, pentru a avea un asemenea statut**.

Cu excepția Cehiei, unde de regulă producătorii agrari/fermierii sunt un grup mai deosebit de angajați, în restul statelor participante la proiect, aceștia aparțin grupului persoanelor care desfășoară activități independente.

3. Modul de organizare și gestionare a sistemelor de protecție socială în fiecare stat în parte

Un subiect foarte important, de o mare relevanță pentru protejarea mai bună a intereselor salariaților din agricultură și ale persoanelor care desfășoară activități independente (producătorii agrari), care sunt obiectul acestei analize comparative, este modul de organizare a sistemului de protecție socială, în ce măsură există și forme specifice de participare la sistem a producătorilor agrari și dacă una și aceeași administrație se ocupă cu toate riscurile sociale care se referă la categoria persoanelor care sunt obiectul analizei noastre.

3.1. GERMANIA

În Germania, sistemul de protecție socială este organizat pe baza **unui fond central, de nivel național, și încă nouă fonduri pentru accidente de muncă, nouă fonduri de pensii și nouă fonduri pentru asigurări sociale de boală, care sunt structuri de nivel regional. Fiecare fond în parte are gestiune autonomă care se bazează pe principiul parității**.

Fondul central, care este la nivel național, gestionează prestațiile în numerar și ajutoarele în natură, pensiile de bătrânețe, de invaliditate cauzată de boală sau de accident de muncă, pensiile de urmaș, indemnizațiile familiale, fiind un Fond al asigurărilor sociale destinat agriculturii, silviculturii și grădinăritului (LSV-SpV). Acesta este o organizație **autonomă publică / de stat/ care se ocupă cu asigurările sociale ale producătorilor agrari și ale familiilor acestora**. Așa arăta sistemul până în anul 2012. Începând cu 01.01.2013, toate fondurile au fost unite într-un fond comun - SVLFG.

Sistemul asigurărilor sociale de sănătate este alcătuit din Case pentru asigurări sociale de sănătate, dispune de un Fond de sănătate cu gestiune autonomă care se bazează pe principiul parității.

În privința contribuțiilor de șomaj, numai salariații care lucrează în agricultură în contul altuia sunt asigurați pentru acest risc. Agenția Federală pentru Ocuparea Forței de Muncă se ocupă cu plata prestațiilor de șomaj. Sistemul are gestiune autonomă, bazată pe principiul parității și parteneriatului social. Schema pentru pensia suplimentară referitoare la salariații din agricultură și silvicultură – ZLA/ZLF, reprezintă o instituție autonomă care este organizată de către organizațiile angajatorilor, sindicatelor din cele două sectoare și de către guvernul federal. Aceasta este compusă de două

structuri: Serviciul pentru asigurări sociale suplimentare în agricultură și silvicultură și Casa pentru asigurări sociale suplimentare ale salariaților din agricultură și silvicultură, care au ca obiectiv principal să suplimenteze pensiile scăzute ale salariaților din acest sector economic.

3.2. FRANȚA

Sistemul francez al asigurărilor sociale are cinci componente principale:

- **schema comună** – acoperă majoritatea categoriilor de persoane (studenti, persoane care primesc diferite prestații) care s-au afiliat la sistem în cursul anilor;
- **scheme speciale** – unele dintre care acoperă toate riscurile, iar altele – numai asigurările sociale de pensie pentru limita de vârstă (schema universală acoperă celelalte riscuri sociale);
- **schema agrară** – acoperă toate riscurile dar numai pentru producătorii agrari și muncitorii agrari.
- **scheme destinate persoanelor care desfășoară activități independente în afara agriculturii:** scheme pentru pensiile de bătrânețe (meșteșugari, comercianți, producători agrari, liber profesioniști), precum și o schemă pentru asigurările sociale de boală;
- scheme pentru contribuțiile de șomaj.

Schema comună are patru structuri:

- ✓ pentru prestații de boală, maternitate, invaliditate și deces;
- ✓ asigurări sociale pentru accidente de muncă și boli profesionale;
- ✓ asigurări sociale pentru pensie de bătrânețe;
- ✓ indemnizații familiale.

Schemele prezentate mai sus intră în atribuțiile Ministerului Securității Sociale, Ministerului Agriculturii și Ministerului Muncii.

Fondul național de sănătate destinat salariaților care lucrează în contul altuia gestionează primele două structuri menționate mai sus, după cum urmează: la nivel local dispune de două tipuri de organisme care însă nu au între ele o legătură ierarhică – fondurile asigurărilor sociale de pensie și de sănătate și celelalte fonduri principale de sănătate.

Structura care se ocupă cu pensia de bătrânețe este condusă de către Fondul național pentru pensiile de bătrânețe, care și-a delegat unele dintre funcțiile sale fondurilor pentru asigurări sociale de pensie și sănătate

la nivel local.

Structura care se ocupă cu indemnizațiile familiale este condusă de către Fondul național pentru ajutoare familiale care exercită controlul asupra tuturor fondurilor care acordă ajutoare familiale.

La nivel local, contribuțiile se strâng de către Serviciile de strângere a contribuțiilor sociale și a ajutoarelor familiale. Controlul asupra acestora se exercită de către Agenția Centrală de Securitate Socială care are ca obiectiv principal să urmărească fluxurile bănești ale fiecărei structuri în parte, din punctul de vedere al repartizării fondurilor și al modului în care se cheltuiesc banii.

Schema negociată a asigurărilor sociale de șomaj, este condusă de către Consiliul Național Intraprofesional care se ocupă cu ocuparea forței de muncă din domeniul industriei și comerțului, care la rândul său, pe baza unui acord a înputernicit Serviciul pentru ocuparea forței de muncă (Pole emploi) să se ocupe cu înregistrarea, acordarea de asistență persoanelor care își caută un loc de muncă, să efectueze plata prestațiilor de șomaj și să colecteze contribuțiile de șomaj achitate de către societățile comerciale.

Principala asigurare socială pentru pensia de bătrânețe este suplimentată de către scheme adiționale care conform legii sunt obligatorii pentru persoanele cu contracte de muncă (scheme negociate care intră în atribuțiile Asociației pentru scheme suplimentare de pensie, destinate persoanelor cu contracte de muncă, Asociației instituțiilor de pensie pentru personalul de conducere și persoanelor care desfășoară activități independente).

În Franța, schema sectorială în agricultură este compusă dintr-un fond central, de nivel național, și poartă denumirea de Schemă națională ale asigurărilor sociale în agricultură (MSA), având 35 structuri regionale ale fondului.

MSA se ocupă cu asigurările obligatorii de pensie ale tuturor lucrătorilor din sectorul agriculturii (fermieri-angajatori, muncitori agrari și familiile acestora), prestând servicii unui număr de peste 5,5 milioane de persoane. În afară de plata prestațiilor, această instituție se ocupă și cu strângerea contribuțiilor, cu exercitarea controlului asupra angajatorilor și persoanelor care desfășoară activități independente și singure își plătesc contribuțiile sociale. Totodată, MSA răspunde pentru pensiile suplimentare, pentru asigurările de sănătate suplimentare, pentru medicina în muncă și condițiile sănătoase ale locului de muncă. MSA protejează și persoanele care desfășoară activități independente, inclusiv fermierii, angajatorii în agricultură, muncitorii în agricul-

tură și familiile acestora, pensionarii care au lucrat în domeniul agriculturii.

3.3. ITALIA

Legislația italiană prevede acoperirea următoarelor domenii ale securității sociale: pensii de bătrânețe, de invaliditate, de urmaș, prestații de boală, de șomaj, ajutoare familiale, prestații de maternitate/paternitate, pentru accidente de muncă și boli profesionale.

Toți salariații care obțin venituri din surse din Italia sunt obligați să contribuie la sistemul asigurărilor sociale. Atât funcționarii publici, cât și salariații din sectorul privat, persoanele care desfășoară activități independente, trebuie să se înregistreze la schema sistemului comun ale asigurărilor sociale obligatorii care este gestionată de către **Institutul Național al Asigurărilor Sociale (INSP)**.

Prestațiile de sănătate în natură se acordă de către Serviciul Național de Sănătate, și sunt finanțate din impozite, fiind gestionate la nivel regional.

Întrucât sistemul asigurărilor sociale obligatorii este gestionat de către INSP, acesta acordă prestațiile a circa 90% din numărul total al populației care conform legislației italiene contribuie la sistemul asigurărilor sociale.

Instituțiile asigurărilor sociale menționate mai sus și fondurile de pensie, răspund pentru colectarea contribuțiilor sociale și pentru plata prestațiilor. Acestea funcționează sub conducerea și controlul ministerelor de resort: Ministerul Economiei și Finanțelor și Ministerul Sănătății.

Toate persoanele care lucrează în contul altuia și cele care desfășoară activități independente plătesc contribuții sociale, cu unele mici excepții. Dacă o persoană lucrează în contul altuia, angajatorul acesteia este obligat să efectueze toate formalitățile necesare, legate de sistemul asigurărilor sociale, în primul rând să înregistreze angajatul la sistem. Rata contribuțiilor sociale diferă în funcție de sectorul economic: dacă activitatea se desfășoară în industrie, comerț sau agricultură, etc., precum și în funcție de categoria persoanelor asigurate – muncitori (operai), personal de birou (impiegati), manageri (dirigenti), diferă și prestațiile în funcție de rata contribuțiilor.

Persoanele care desfășoară activități independente (lavoratori autonomi) se vor înregistra la sistem și își vor vărsa contribuțiile sociale la o organizație (denumită Cassa), care reprezintă un fond al asigurărilor sociale, în funcție de profesia pe care o exercită, sau direct la INSP. Legea prevede aceeași posibilitate și pentru producătorii agrari.

3.4. DANEMARCA

Protecția socială a cetățenilor danezi cu domiciliul stabil în Danemarca, este organizată în scheme pentru acordarea pensiilor – **pentru limita de vârstă, care este de 65 de ani**. Cetățenii țării sub vârsta de 65 de ani au dreptul la pensie de invaliditate dacă răspund la anumite condiții. Sistemul de pensii se află în subordinea autorităților locale, institutului Udbetaling Danmark, Ministerului Integrării și Afacerilor Sociale care exercită și controlul asupra modului de respectare a legislației. Sistemul pensiilor suplimentare se ocupă cu asigurările tuturor salariaților care au un program de lucru de cel puțin 9 ore pe săptămână.

Asigurările sociale de șomaj, pensia privată și **schemele de pensionare timpurie sunt sisteme tranzitorii care fac legătura între viața profesională și pensionarea individului**. Gestionarea acestora se realizează de către Ministerul Ocupării Forței de Muncă. Sistemul asigurărilor sociale de sănătate cuprinde întreaga populație și este gestionat și finanțat de către autoritățile locale și regionale. Ministerul Sănătății răspunde pentru întregul sistem al asigurărilor de sănătate. Prestațiile în numerar în caz de boală se plătesc de către structurile locale specializate, care sunt în subordinea Ministerului Ocupării Forței de Muncă.

Îndemnizațiile familiale, ajutoarele și alocațiile pentru copii, de asemenea sunt gestionate de către organe locale care se află însă în subordinea Ministerului Fiscului și Ministerului Integrării și Afacerilor Sociale. Prestațiile de maternitate de asemenea se plătesc de către Ministerul Ocupării Forței de Muncă. **Asigurările sociale de șomaj sunt voluntare, contribuțiile sunt diferențiate, în funcție de specificul diferitelor sectoare economice**. Contribuțiile sociale vărsate către sistemul de stat al asigurărilor sociale acoperă o parte dintre chetuielile statului legate de asigurările sociale de șomaj și de pensionare timpurie. Asigurările sociale de șomaj intră în atribuțiile Ministerului Ocupării Forței de Muncă. Sistemul danez al asigurărilor sociale în general se finanțează din impozite (impozitele pe care le achită cetățenii către bugetul statului și către bugetele locale), inclusiv și contribuția pentru politica legată de piața muncii.

3.5. MACEDONIA

În Macedonia, securitatea socială a fermierilor este garantată prin **sistemul comun de protecție socială**. Sunt însă și unele prevederi speci-

fițe care se referă la fermieri.

Un element specific al organizării securității sociale și a finanțării schemelor din Macedonia, este faptul că producătorii agrari sunt tratați de lege în diferite moduri, un criteriu important fiind **nivelul veniturii minime**. În principiu, nivelul nu trebuie să fie sub 65% din salariul mediu al salariaților din Macedonia, publicat pentru luna respectivă. Această regulă însă nu se aplică în privința unor categorii de fermieri. Fermierii „individuali” contribuie la sistem în funcție de o bază concretă, adică, în funcție de cuantumul veniturilor înscrise în cadastru. Iar în privința prestațiilor, trebuie remarcat faptul că persoanele care desfășoară activități independente /producătorii agrari, nu se asigură pentru riscul de șomaj, nu plătesc contribuții din pilonul II – schema privind conturile individuale capitalizate.

În Macedonia nu există organisme speciale destinate numai categoriei fermierilor.

Organele administrative care asigură securitatea socială a tuturor persoanelor asigurate, inclusiv și a producătorilor agrari, sunt următoarele:

- Ministerul Muncii și Politicii Sociale – răspunde pentru dezvoltarea politicilor sociale și pentru monitorizarea tuturor riscurilor sociale, cu excepția sănătății;

Pentru asigurările sociale de pensie și invaliditate – Fondul de pensii al Republicii Macedonia care are și birouri locale, este un organism independent dar se află sub supravegherea Ministerului Muncii și Politicii Sociale. Acest fond aplică legislația din domeniul asigurărilor sociale de pensie și invaliditate;

- Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă, împreună cu centrele sale locale, răspunde pentru prestațiile de șomaj și pentru implementarea unor măsuri și politici active legate de piața muncii;
- Această agenție este un organism independent care de asemenea se află sub supravegherea Ministerului Muncii și Politicii Sociale;
- În atribuțiile Ministerului Sănătății intră elaborarea politicilor legate de sănătatea și protecția sanitară a populației.
- Casa Națională de Asigurări de Sănătate este o instituție independentă care organizează asigurările sociale de sănătate și efectuează toate plățile pentru serviciile de sănătate.

3.6. SLOVENIA

Ministerul Muncii, Familiei și Politicii Sociale exercită controlul asupra activității Institutului de Asigurări de Pensie și Invaliditate al Sloveniei, Serviciului pentru Ocuparea Forței de Muncă și Centrelor de Afaceri Sociale.

Institutul de Asigurări de Pensie și Invaliditate se ocupă cu plata pensiilor și prestațiilor, exercitând totodată și controlul asupra cheltuielilor legate de aceste plăți.

Îndemnizațiile familiale, ajutoarele sociale și serviciile sociale intră în atribuțiile Centrelor de Afaceri Sociale. Ministerul Muncii, Familiei și Politicii Sociale exercită controlul asupra organismelor menționate mai sus.

Prestațiile de sănătate destinate persoanelor asigurate, se determină de către Ministerul Sănătății, în cooperare cu Institutul Asiguraților de Sănătate din Slovenia.

Institutul Asiguraților de Sănătate efectuează plățile pentru serviciile de sănătate, pentru rambursarea cheltuielilor pentru medicamente, precum și pentru alte cheltuieli legate de asigurarea de sănătate a populației.

3.7. REPUBLICA CEHĂ

Organul central al administrației de stat care se ocupă cu problemele de sănătate este Ministerul Sănătății, care elaborează cadrul legislativ din acest domeniu. Asigurările sociale de sănătate sunt obligatorii pentru toți cetățenii cu ședere stabilă în țară care lucrează la un angajator cu sediul social înregistrat pe teritoriul țării, precum și pentru persoanele prevăzute în regulamentele UE sau în acordurile bilaterale. Cu asigurările de sănătate se ocupă opt companii care sunt persoane juridice autonome. Toți au dreptul de a alege una dintre aceste companii pentru asigurări de sănătate, precum și unul dintre furnizorii de servicii de sănătate care au încheiat contracte cu compania de asigurări de sănătate aleasă de persoana asigurată.

Ministerul Muncii și Politicii Sociale elaborează proiectele de legi pentru întreaga sferă a securității sociale (pentru pensiile de bătrânețe și invaliditate, de urmaș, de boală, etc.). Funcțiile de administrare sunt în atribuțiile funcționarilor din Serviciul de Administrare a Securității Sociale care se află în subordinea ministerului. Centrala Serviciului de Administrare a Securității Sociale exercită controlul asupra a peste 76 de structuri regionale ale serviciului de securitate socială.

Serviciul de Administrare a Securității Sociale din Republica

Cehă (CSSZ) strânge contribuțiile pentru sistemul asigurărilor sociale de pensie principală, pentru schema asigurărilor de boală și pentru sistemul politicilor legate de ocuparea forței de muncă (pentru programele asigurărilor sociale de șomaj și ocuparea forței de muncă). Totodată, CSSZ se ocupă și cu calcularea și plata prestațiilor din schema asigurărilor de pensie și din schemele asigurărilor de boală, cu ținerea evidenței legate de dosarele persoanelor asigurate (cu excepția sistemului național pentru politica ocupării forței de muncă).

Biroul pentru ocuparea forței de muncă din Republica Cehă se află în subordinea departamentului pentru „Piața muncii”, împreună cu cele 14 Birouri regionale pentru ocuparea forței de muncă și birourile de contact care funcționează în diferitele zone ale țării, și se ocupă cu plata prestațiilor de șomaj, cu evidența persoanelor care candidează pentru un loc de muncă, stimulează posibilitățile pentru creșterea ocupării forței de muncă. De asemenea, elaborează și organizează programe legate de ocuparea forței de muncă (repartizarea forței de muncă, orientare profesională, transferul de la un loc de muncă la altul, etc.).

Schemele sprijinului social de stat care se referă la prestațiile familiale, la ajutoarele pentru înmormântare, intră în atribuțiile **Birourilor regionale pentru ocuparea forței de muncă** și birourilor de contact ale acestora. Acestea răspund pentru toate activitățile legate de gestionarea schemelor de sprijin social.

Prestațiile și ajutoarele sociale care se acordă o singură dată sau de mai multe ori, se acordă de către **Birourile regionale pentru ocuparea forței de muncă** și se finanțează de către bugetul de stat (din impozite). Acestea sunt: prestații obligatorii sau voluntare, ajutoare legate de echipamentele destinate persoanelor cu dizabilități, de adaptarea locuinței, de adaptarea și exploatarea unui autovehicul sau unui alt vehicul individual, pentru hrana câinilor –călăuze pentru nevăzători.

Serviciile sociale oferă sprijin și ajutor persoanelor aflate în dificultate, servicii de îngrijire. Ajutoare lunare de acest tip se acordă persoanelor care nu pot duce o viață independentă și au nevoie de sprijinul altei persoane, din cauza unei stări grave de sănătate. Ajutoarele pentru îngrijire sunt suportate de către bugetul statului.

3.8. BULGARIA

Sistemul public al asigurărilor sociale (de stat) se ocupă cu prestațiile în numerar, cu ajutoarele și pensiile de boală și invaliditate, cu prestațiile de maternitate/paternitate, de accidente de muncă și boli profesionale, de șomaj, cu ajutoarele în caz de deces, în baza contribuțiilor sociale care se plătesc pentru aceste riscuri sociale. Acest sistem se administrează de către **Institutul Național al Asigurărilor Sociale** care efectuează plățile pentru toate tipurile de prestații și pensii, și totodată exercită controlul asupra cheltuielilor destinate plăților sociale. Acesta dispune de 28 subdiviziuni teritoriale pe întreg teritoriul țării care efectuează activitățile legate de plata prestațiilor și pensiilor, de deservirea completă a persoanelor asigurate și a beneficiarilor sistemului, exercitând totodată controlul asupra tuturor plăților. Institutul Național al Asigurărilor Sociale este o instituție autonomă de stat.

Sistemul sprijinului social oferă protecție contra riscului sărăciei și se finanțează prin impozitele plătite către bugetul statului. Prin acest sistem se plătesc ajutoarele familiale și alte tipuri de ajutoare, criteriul fiind cuantumul veniturilor. **Agencia de Sprijin Social** gestionează activitățile legate de asigurarea minimumului de fonduri necesare, de serviciile sociale și ajutoarele.

Modelul sistemului de sănătate din Bulgaria cuprinde asigurarea de sănătate obligatorie și suplimentară, bazat pe vărsarea de contribuții de sănătate. Totodată, statul finanțează unele servicii de sănătate (salvarea de urgență, imunizările, etc.). **Casa Națională a Asigurărilor de Sănătate** se ocupă cu administrarea asigurărilor de sănătate obligatorii, în baza unor Acorduri-cadru încheiate la nivel național cu spitalele, clinicile și cabinetele care prestează servicii medicale (cu medicii de familie, unitățile medicale, stomatologii, farmaciștii, etc.) și efectuează plățile pentru toate serviciile medicale prestate în cadrul unităților sanitare/spitalicești și în afară acestora, etc.

Agencia Persoanelor cu Dizabilități desfășoară diferite activități legate de integrarea socială a persoanelor cu dizabilități.

Agencia Națională a Veniturilor exercită controlul asupra stabilirii obligațiilor fiscale și a celor legate de asigurările sociale și de colectarea acestora.

Companiile private pentru asigurări sociale de pensie gestionează fondurile obligatorii de pensie din pilonul II și fondurile de asigurare voluntară pentru pensie suplimentară din pilonul III. Controlul asupra acestora se exercită de către **Comisia de control financiar**.

3.9. ROMÂNIA

Administrația publică centrală

Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor

Vârșnice aplică politicile și strategiile guvernului din domeniul muncii, familiei, șanselor egale și protecției sociale.

Ministerul Sănătății elaborează politicile, strategiile și programele de acțiune din domeniul sănătății publice, în conformitate cu programul guvernului. Ministerul coordonează și exercită controlul asupra realizării politicilor, strategiilor și programelor din domeniul sănătății publice la nivel național, regional și local.

În atribuțiile Ministerului Sănătății intră și urmărirea procesului reformei sistemului sănătății publice, organizarea, coordonarea și conducerea activităților legate de asigurarea serviciilor de sănătate destinate populației, și de prevenire și combatere a practicilor dăunătoare sănătății.

Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne și Serviciul Român de Informații gestionează prin intermediul caselor sistemului public al asigurărilor de pensie, și în mod direct – schemele referitoare la accidente de muncă și bolile profesionale, la prestațiile de boală în numerar, maternitate/paternitate și cele familiale destinate persoanelor care desfășoară activități independente și personalului din domeniul apărării, ordinii publice și securității naționale.

Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale este o instituție autonomă de stat. Aceasta gestionează sistemul public de pensii, prestațiile pentru accidente de muncă și boli profesionale.

Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă este o instituție publică, autonomă, care gestionează sistemul asigurărilor sociale de șomaj.

Casa Națională de Asigurări de Sănătate este o instituție publică, autonomă, care gestionează sistemul asigurărilor sociale de sănătate, activitatea cărei se coordonează de către Ministerul Sănătății.

Administrația publică locală

Primăriile și direcțiile județene de sprijin social și cele de protecție a copilului, se ocupă cu sprijinul social. Acestea se află în subordinea Consiliilor județene.

Organisme private

Societățile de administrare a fondurilor de pensii private gestionează

fondurile din sistemul privat de administrare a schemelor din pilonul II și a schemelor din sistemul asigurării voluntare de pensie (pilonul III).

Furnizorii privați de servicii sociale organizează centre private de zi, locuințe protejate, etc.

CONCLUZIILE LA SFÂRȘITUL CAPITOLULUI:

În statele în care există **sistem comun al asigurărilor sociale** funcționează o singură administrație, nu se face nici o deosebire între lucrători, persoane care desfășoară activități independente și diferitele grupuri profesionale sau demografice (persoane în vârstă activă, pensionari, etc.). **Asemenea sisteme au Danemarca, Cehia, Slovenia, Bulgaria, România și Macedonia.** În Danemarca, asigurările sociale de șomaj sunt voluntare și cu ele se ocupă organizațiile profesionale ale persoanelor care desfășoară activități independente, care pot fi de diferite categorii.

Un lucru specific pentru aceste state este faptul că au administrații cu funcții destinate special asigurărilor sociale de pensii și de sănătate, de sprijin social, care se află în subordinea ministerelor de resort și realizează politica de stat din domeniul protecției sociale. Producătorii agrari sunt reprezentați la aceste organisme prin participarea unui reprezentant al sindicatului acestora la ședințele **Consiliilor de administrare și supraveghere a activității ministerului** respectiv, fără însă să fi aleși ca reprezentanți permanenți.

Aceste autorități centrale dispun de structuri locale pentru deservirea persoanelor asigurate și beneficiarilor, pentru exercitarea controlului asupra plăților sociale. Autoritățile centrale cooperează strâns cu structurile locale (în R Cehă, România, Bulgaria, Slovenia, Macedonia, etc.)

În afară de autoritățile de stat, securitatea socială în privința unor riscuri sociale, cum ar fi de exemplu asigurarea socială obligatorie pentru pensie suplimentară și furnizorii privați de servicii sociale, se realizează de către companii private, în primul caz – de companii pentru asigurări sociale de pensie (în Bulgaria, Macedonia, România, Slovenia), și în al doilea caz – de centre private pentru servicii sociale (în România, Bulgaria, R Cehă) care însă se află în subordinea organelor de stat care exercită controlul asupra activității acestora.

La un alt grup de state – **Germania, Italia și Franța**, unde există **scheme specifice pentru diferitele grupuri profesionale**, structura admi-

nistrativă este mult mai complicată. Lucrul acesta se datorează constituirii unor scheme separate de protecție socială a persoanelor, în funcție de grupul social la care aparțin. În **Franța** există o structură mai dezvoltată și mult mai complicată, pentru că au fost create diferite organisme administrative pentru fiecare grup profesional în parte, dar și pentru fiecare risc social. De exemplu, diferitele grupuri de persoane care desfășoară activități independente își au propriile lor organisme ale asigurărilor de pensie (fermierii de exemplu). În privința asigurărilor de sănătate însă, instituția de administrare este una singură pentru toate persoanele care desfășoară activități independente, cu excepția producătorilor agrari care dispun de propria lor instituție pentru asigurări de sănătate. Iar în privința prestațiilor familiale, competențele revin numai Fondului Național de Prestații Familiale, indiferent de activitatea profesională pe care o exercită membrii familiei. Sectorul agriculturii beneficiază de un Fond Social Central (MSA) care acoperă toate riscurile sociale.

În **Italia**, instituțiile care administrează schemele specifice destinate liberilor profesioniști, inclusiv cele pentru producătorii agrari, au o autonomie financiară mai mare în comparație cu sistemul comun al securității sociale.

În organele de conducere ale acestor scheme, precum și în sistemul comun al tuturor persoanelor care desfășoară activități independente, grupul acestora este de obicei bine reprezentat. Acolo unde nu există o reprezentare specială a acestei categorii de persoane, de regulă interesele producătorilor agrari (fermierilor) sunt protejate de către angajatori care activează în sectorul agriculturii și de către sindicatele respective, dacă există.

4. Riscurile sociale acoperite și finanțarea sistemelor de securitate socială: asigurările sociale de pensii, asigurările de sănătate, sprijinul social

4.1. GERMANIA

Contribuțiile sociale depind de **statusul social al salariatului**. Salariații în agricultură se împart în câteva grupuri principale care sunt obiectul unor reguli specifice referitoare la drepturile și obligațiile lor legate de sistemele de protecție socială: **angajați** care lucrează în contul altuia (la program complet sau incomplet de lucru, sezonieri); **producători agrari care desfășoară activități independente și sunt angajatori; membrii familiilor**

acestora, care ajută în exploatarea agricolă; **funcționari publici** din administrația de stat din sectorul agriculturii; sezonieri în agricultură.

4.1.1. Asigurările sociale de pensie

Pensiile de bătrânețe și invaliditate – la persoanele care lucrează în contul altuia

Principiul finanțării: contribuțiile se varsă o parte de către salariat și o altă parte de către angajator, și se calculează în baza salariului brut al angajatului. Rata contribuției este de 19,90% (din care 9,95% le plătește salariatul și 9,95% - angajatorul).

Quantumul minim al salariului brut care este baza de calcul a contribuțiilor sociale, este de 67 200 euro pe an sau 5 600 euro pe lună – în vestul Germaniei și 57 600 euro pe an sau 4 800 euro pe lună – în estul Germaniei.

Termen minim de contribuție: 5 ani (contribuții sociale sau o perioadă specială, cum ar fi de exemplu maternitatea).

Riscurile sociale acoperite: vârstă înaintată (bătrânețe), capacitate de muncă redusă (invaliditate). Cuantumul prestațiilor în numerar depinde de suma contribuțiilor vărsate. Pentru determinarea pensiei se aplică o formulă specială.

Termenul planului pentru contribuțiile de pensie este nelimitat.

Pensiile de bătrânețe și invaliditate pentru salariații din întreprinderile private, producătorii agrari și familiile acestora:

Principiul finanțării acestora este următorul: contribuții vărsate de către producătorul agrar în vârstă activă și de către stat. Rata contribuției depinde de suprafața terenului arabil. Finanțarea este într-un raport de 23% - de către producătorul agrar și 77% - de către stat.

Termenul minim de contribuție: 15 ani.

Riscurile sociale acoperite: bătrânețe, capacitate de muncă redusă (invaliditate).

Rata prestației în numerar: 1/12 din cuantumul total al pensiei pe lună (valoarea totală a pensiei).

Termenul planului pentru contribuțiile de pensie: nelimitat.

4.1.2. Asigurările sociale de sănătate

Pentru salariați cu contracte de muncă

Principiul finanțării acestora este următorul: contribuții vărsate de către salariat și de către angajator, baza de calcul fiind salariul brut al angajatului. Procentul contribuției: 15,5% (din care 7,3% le plătește salariatul și 8,2%

- angajatorul). Există posibilitatea vărsării de către salariat a unor contribuții suplimentare. Cuantumul maxim al salariului brut care stă la baza calculării contribuțiilor sociale este de 45 900 euro pe an sau 3 825 euro pe lună.

Nu este prevăzut termen minim de contribuire.

Riscurile sociale acoperite: boală, alocații (pentru persoane fizice care nu plătesc contribuții de sănătate), prestații de boală, indemnizații familiale.

Termenul planului pentru prestațiile: nelimitat pentru membrii Fondului.

Pentru angajați la întreprinderile private în agricultură, producătorii agricoli și familiile acestora.

Principiul finanțării: contribuții vărsate de către producătorul agrar în vârstă activă și de către stat. Cuantumul contribuției depinde de suprafața terenului arabil și finanțarea este într-un raport de 44% - de către producătorul agrar și 55% - de către stat.

Nu este prevăzut termen minim de contribuire.

Riscurile sociale acoperite: boală, alocații (pentru persoane fizice care nu plătesc contribuții de sănătate), prestații de boală, indemnizații familiale.

Termenul planului pentru prestațiile: nelimitat pentru membrii Fondului.

4.1.3. Asigurările sociale de șomaj

Angajați asigurați de către angajator

Principiul finanțării: contribuții vărsate de către salariat și de către angajator, existând și posibilități pentru credite acordate de către Federație.

Contribuția este de 3,0% din salariul brut al angajatului, din care 1,5% le plătește angajatul și 1,5% - angajatorul.

Cuantumul maxim al salariului brut care este baza de calcul a contribuțiilor sociale este de 67 200 euro pe an sau 5 600 euro pe lună – în vestul țării, sau 57 600 euro pe an sau 4 800 euro pe lună – în estul țării.

Termenul minim de contribuire: minimum 12 luni în ultimii 12 ani.

4.1.4. Accidente de muncă și boli profesionale

Angajați asigurați de către angajator

Finanțarea este de către bugetul federal pentru angajatori în agricultură, iar repartizarea se face în funcție de categoria riscului.

Nu este prevăzut termen minim de contribuire.

Riscurile sociale acoperite: prestații în numerar și ajutoare în natură – pentru terapie, reabilitare funcțională, profilactică, pensii pentru accidente

de muncă și boli profesionale, prestații.

Termenul planului pentru prestațiile: până recuperarea individului sau îmbunătățirea statusului de sănătate a acestuia.

Pentru angajații din întreprinderile private, producătorii agrari și familiile acestora:

Asigurarea socială pentru riscul accidentelor de muncă și bolilor profesionale nu este obligatorie. Dacă totuși o persoană a hotărât să se asigure pentru acest risc, aceasta va avea aceleași drepturi ca și angajatul care lucrează în contul altuia, finanțarea și termenele de contribuire fiind aceleași. Condițiile la care trebuie să răspundă producătorii agrari care desfășoară activități independente pentru a avea dreptul la prestații din aceste fonduri, din fondurile destinate accidentelor de muncă, depind de intensitatea exploatării întreprinderii agricole (fără a fi nevoie de cerința legată de mărimea suprafeței arabile și de cuantumul venitului). Când suprafața arabilă este de sub 0,25 hectare, producătorii agrari au dreptul de a renunța la plata acestor contribuții.

Pentru fondurile de pensie de bătrânețe și boală, suprafața arabilă trebuie să fie mai mare decât cuantumul prevăzut (aproximativ 6 hectare dar și în funcție de zonă). Această limită se determină de către fondul regional respectiv. Sunt posibile excepții în funcție de condițiile locale.

Asigurările sociale ale lucrătorilor în agricultură pentru accidente de muncă și boli profesionale cuprind trei etape specifice acestei categorii de persoane: prevenție, adaptare și compensații.

- Prevenția – fonduri în agricultură destinate prevenirii accidentelor de muncă și bolilor profesionale, precum și a riscurilor care se datorează activității profesionale.
- Adaptarea – în urma producerii unui accident de muncă, sănătatea și capacitatea de muncă a persoanei afectate trebuie recuperate cu ajutorul tuturor mijloacelor posibile.
- Compensațiile – persoana asigurată și proprietarii legali au dreptul la compensații financiare.

4.1.5. Ajutoarele pentru fermieri care garantează existența întreprinderii

Ajutorul acordat fermierilor și familiilor acestora reprezintă un fel de protecție socială a acestora. Acesta garantează că activitățile respective care se desfășoară la exploatarea agricolă respectivă vor continua chiar și în

absența fermierului sau a unui membru al familiei acestuia în caz de boală sau tratament la care trebuie supus fermierul.

Aceste cheltuieli făcute din fondurile agrare se pot face numai datorita contribuțiilor sociale ale fermierilor. Chiar mai mult, **statul permite acordarea de ajutoare în vederea reducerii a unei părți din aceste contribuții, ceea ce este important pentru stabilizarea și îmbunătățirea situației, întrucât numărul fermierilor în țară scade. De asemenea, statul participă și la acoperirea deficitului provocat de schimbările structurale.**

4.1.6. Ajutoarele pentru fermierii care au împlinit vârsta de pensionare – peste 60 de ani.

Pilonul II prevede ajutoare pentru cei care împlinesc vârsta de pensionare. Fermierii au dreptul de a obține un asemenea ajutor dacă ferma are o anumită mărime. **Contribuțiile sociale de pensie depind de venitul, iar ajutorul este în funcție de contribuțiile și prestațiile.**

4.1.7. Prestațiile în numerar și ajutoarele în natură

Este vorba de prestații de șomaj, pentru program de lucru redus, ajutoare care se acordă pentru intermediere în găsirea unui loc de muncă, consultații legate de orientarea în carieră, ajutoare pentru formare și calificare suplimentară.

Rata prestației în numerar este de 60-67% din ultimul salariu al beneficiarului.

Termenul planului prestațiilor este în funcție de perioada contributivă /6 – 24 luni/ și de vârsta.

4.2. FRANȚA

Finanțarea sistemului se realizează prin două scheme: prima se referă la **producătorii agrari care desfășoară activități independente și a doua – la muncitorii din agricultură.**

Repartizarea surselor financiare destinate **producătorilor agrari care care desfășoară activități independente: din contribuții sociale și impozite – 18% și din finanțare externă – 82%.**

Repartizarea surselor financiare pentru schema **angajaților în agricultură care lucrează în contul altuia: din contribuții sociale și impozite – 47% și din finanțare externă – 53%.**

Calcularea contribuțiilor sociale ale producătorilor agrari este în funcție de veniturile acestora care provin din activitatea lor profesională.

Contribuțiile acoperă și o parte tehnică din prestațiile și cheltuielile legate de aplicarea fondurilor.

Contribuția (partea principală a acesteia) este fixată, la nivel național. Partea adițională a contribuției poate varia cu +5% și -5%, în funcție de zona/departamentul respectiv al țării.

Începând cu 1 ianuarie 2013, plafonul bazei de calcul a asigurărilor sociale pe lună este de 3088 euro, iar pe an – de 37 032 euro.

4.2.1. Asigurările sociale de pensie

Angajații în agricultură care lucrează în contul altuia și persoanele care desfășoară activități independente, sunt cuprinse de MSA. Pensia principală se suplimentează de pensia suplimentară.

În anul 2013, contribuțiile sociale de pensie au fost: 15,15% din care 8,40% le plătește angajatorul și 6,75% - angajatul.

În anul 2014: 15,25% din care 8,45% le plătește angajatorul și 6,80% - angajatul.

În anul 2015 vor fi: 15,35% din care 8,50% le plătește angajatorul și 6,85% - angajatul.

În anul 2016 vor fi: 15,45% din care 8,55% le plătește angajatorul și 6,90% - angajatul.

În urma reformei sistemului de pensionare din anul 2010, vârsta de pensionare a început să crească gradual de la **60 la 62** de ani. Pentru persoanele născute după **1 ianuarie 1955**, vârsta împlinită care dă dreptul la pensionare este de **67** de ani. Pe de altă parte, există prevederi pentru facilitarea pensionării timpurie a persoanelor care au lucrat în condiții nesănătoase sau într-un mediu care creează stări grave de stres și totodată au realizat un stagiu de cotizare de mulți ani.

Quantumul pensiei depinde de salariul mediu anual care să fie egal cu suma veniturilor anuale ajustate (în funcție de ritmul inflației anuale), de nivelul general al pensiilor și de perioada contributivă. Persoanele pot obține pensie cu o cotă de 50% sau cu o cotă mai redusă (de minimum 25%) dacă s-au pensionat înainte de ridicarea vârstei de pensionare la 62 de ani (sau 58, sau 60 de ani pentru pensionarea timpurie a persoanelor cu un stagiu mare de cotizare).

Pensia suplimentară. Această pensie suplimentară se plătește de către sistemul securității sociale sau de către o schemă specifică în agricultură a MSA. Din momentul încheierii contractului

de muncă, oricare angajat cu salariu poate adera la o organizație profesională din domeniul agriculturii, sau o persoană care are business în agricultură, pentru a vărsa contribuții sociale la un **fond pentru pensie suplimentară**.

Pensia reprezintă suma dintre pensia de bază și pensia suplimentară. De regulă, pensia poate varia între 65% și 100% din ultimul venit obținut înaintea pensionării.

4.2.2. Asigurările sociale de boală, invaliditate și maternitate

În anul 2014, rata contribuției care acoperă acest ris social, este de **13,55% din care 12,80% plătește angajatorul și 0,75% - angajatul**. Baza lunară de calcul este salariul brut pe lună a persoanei asigurate. Plafonul bazei de calcul a contribuțiilor pentru aceste riscuri sociale este de 3 129 euro pe lună. Contribuția este obligatorie pentru persoanele care lucrează în agricultură în contul altuia, precum și pentru producătorii agrari, care au aderat la MSA.

Pentru a avea dreptul la prestații legate de aceste riscuri, persoana respectivă trebuie să aibă vârsta legală de pensionare și un anumit stagiu contributiv sau a lucrat un anumit număr de ore în perioada referentă, dar totodată trebuie să dovedească că a lucrat cel puțin timp de 60 de ore sau a vărsat contribuțiile necesare pentru salariul minim orar (înmulțit cu 60), pentru o perioadă de o lună; sau a lucrat timp de cel puțin 120 ore sau a plătit contribuțiile datorate pentru salariul minim orar pe parcursul unei perioade de trei luni; sau a lucrat timp de cel puțin 1200 ore și a plătit contribuțiile pentru suma de 2030, datorate pentru salariul minim orar pe parcursul unei perioade de 12 luni. Pentru a primi prestații, persoana asigurată trebuie să fi lucrat cel puțin 200 ore pe parcursul unei perioade de trei luni, care perioadă precede data concediului de boală (sau a vărsat contribuții în funcție de veniturile, dar cel puțin asupra salariului minim orar înmulțit cu 1015, din perioada precedentă de șase luni). De asemenea, persoana respectivă trebuie să fie înregistrată la sistemul asigurărilor sociale de sănătate pe parcursul unei perioade de un an.

Prestații în numerar pe zi

În caz de concediu de boală sau de incapacitate de muncă, începând cu cea de a patra zi din concediul de boală, persoana respectivă va începe să primească o prestație zilnică, dacă în contractul individual de muncă sau în contractul colectiv nu sunt prevăzute condiții mai favorabile. Îndemnizația zilnică este de 59% din salariul obținut în ultimele trei luni, împărțit cu 91,25

(numarul mediu al zilelor dintr-un trimestru). Prestația se plătește ori din sistemul comun al asigurărilor sociale (MSA – pentru persoanele asigurate conform schemei destinate agriculturii), ori de către întreprindere, în baza unui acord (suma plătită va fi recuperată întreprinderii de către sistemul asigurărilor sociale). În primele șase luni ale concediului de boală, prestația zilnică nu poate fi sub 1/365 parte din pensia minimă de invaliditate, adică 9,20 euro pe zi (începând cu 1 ianuarie 2014). Termenul maxim: trei ani.

Maternitate/paternitate

Aceste asigurări sociale acoperă cheltuielile legate de sarcina mamei și de nașterea copilului, precum și prestațiile în numerar acordate mamei în timpul concediului de maternitate sau tatălui în timpul concediului de paternitate. Aceste asigurări sociale acoperă de asemenea controalele medicale obligatorii ale mamei în timpul sarcinii, fără nici un fel de plăți suplimentare, cheltuielile pentru hospitalizarea femeii însărcinate. Mamele sunt scutite de taxa de 1 euro pentru vizita la medic, precum și de impozitul unic asupra medicamentelor. Începând cu 1 ianuarie 2014, prestația zilnică nu poate fi sub 1/365 parte din pensia minimă de invaliditate (9,20 euro) și nu poate depăși suma de 81,27 euro.

Asistența spitalicească

În caz de spitalizare la un spital de stat sau la o clinică privată, cheltuielile pentru spitalizarea se acoperă de către asigurările sociale într-un cuantum de 80%. După cea de 31-a zi de spitalizare sau pentru anumite intervenții chirurgicale mai complicate, pacienții beneficiază de acoperire a cheltuielilor sută la sută. Și totuși, pacientul plătește un procent fix pentru tratamentul la spital sau o cotă a taxei pentru proceduri medicale care depinde de cazul respectiv, dar poate fi de exemplu câte 18 euro pe o zi de spitalizare.

Accident de muncă și boală profesională

Contribuția se plătește de către angajator, rata acesteia fiind de 5,3% din salariul brut pe lună a angajatului. Contribuția este obligatorie pentru angajații din sectorul agriculturii.

Pensia pentru incapacitate de muncă are un cuantum fix. Acesta depinde de gradul de incapacitate de muncă – dacă este parțială sau durabilă, ceea ce se stabilește de către medicii-specialiști în baza unor acte normative legate de sistemul asigurărilor sociale sau MSA, ca o funcție a consecințelor accidentului de muncă sau bolii profesionale.

4.2.3. Șomajul

În 2014, această contribuție este de 6,4%, raportul fiind următorul: 4% plătește angajatorul, iar 2,4% - angajatul. Baza de calcul a contribuțiilor de șomaj este suma maximă (plafonul) pentru care se pot asigura persoanele care lucrează în contul altuia și anume – 12 516 euro pe lună. Contribuția este obligatorie pentru angajații din sectorul agriculturii.

Schema asigurărilor sociale de șomaj a rezultat în urma unui acord încheiat între partenerii sociali. Acordul, după negocierea acestuia de către parteneri, apoi a fost aprobat de guvern pentru a intra în vigoare. Prestația de șomaj se calculează în baza remunerării referente pe zi. Salariul de bază este în funcție de nivelul veniturilor pentru care se plătesc contribuții sociale pe o perioadă de 12 luni, care perioadă precede ultima zi de lucru plătită, limita fiind de patru ori plafonul asigurărilor sociale (12 516 euro pe lună). În conformitate cu Acordul național din anul 2013, încheiat între Confederația Democratică a Muncii din Franța (Force –ouvriere) și Confederația Directorilor Executivi, în afară de angajamentul angajatorilor de a plăti prestațiile de șomaj, a fost negociată și o schemă care nu permite pierderea de prestații chiar dacă beneficiarul acestora își găsește ceva de lucru dar pentru o perioadă scurtă de timp, sau cu un contract cu durată determinată, durata fiind foarte scurtă. Din cauza creșterii excesive a contractelor de muncă cu durată determinată, în vederea asigurării unei securități sociale minime și a unor stimulente eficiente de căutare a unui loc de muncă, a fost implementat un termen mai lung de achitare a contribuțiilor dacă o persoană și-a pierdut locul de muncă.

4.2.4. Asigurările sociale de sănătate

Contribuția este de 8% din veniturile declarate care sunt până la pragul de 9 354 euro (pentru perioada 30 octombrie 2013 – 30 septembrie 2014). Dacă cuantumul veniturilor depășește această sumă, contribuția este de 8% din venitul declarat peste pragul de 9 354 euro.

4.3. ITALIA

După cum am menționat mai sus, există diferențe între modul de finanțare și între riscurile sociale acoperite: pentru **producătorii agrari care nu posedă teren arabil propriu**, și producătorii agrari care **sunt proprietari ai terenului arabil** și care în mod exclusiv sau prioritar desfășoară activități în agricultură, și **antreprenorii** în agricultură pentru care aceasta este profesia lor principală și cultivă cel puțin 2/3 dintr-un teren standard sau 50% - în zonele muntoase sau pe terenuri arabile din zone defavorizate. Antreprenorii plătesc numai asigurări sociale de pensie, pe când producătorii agrari – chiriși sau atrași pentru o anumită perioadă de timp (share farmers) plătesc doar 50% din contribuție, iar restul de 50% le plătește proprietarul pământului.

Riscurile acoperite pentru persoanele care desfășoară activități independente, inclusiv producătorii agrari, cuprind servicii de sănătate, prestații de maternitate, de accidente de muncă și boli profesionale, în conformitate cu unele condiții specifice, prevăzute în schema lor specială.

Asigurările sociale de bătrânețe, invaliditate, de urmaș și ajutoarele familiale au o schemă specială de alocare a acestora, la care nu se face nici o deosebire între diferitele tipuri de persoane care desfășoară activități independente. Singura condiție este ca aceasta categorie de persoane să fi contribuit pentru aceste riscuri sociale, în vederea obținerii pensiei de bătrânețe, invaliditate, de urmaș.

Lucrătorii în agricultură (fermierii) plătesc contribuții sociale, care reprezintă un anumit procent dintr-un număr de patru valori care variază în funcție de terenul arabil, de vârsta persoanei asigurate, de numărul zilelor lucrătoare și de venitul de referință (așa numitul venit "obișnuit" sau "negociat"). Remunerarea de referință pe zi (cea obișnuită) este de 53,13 euro și aceasta se actualizează în fiecare an calendaristic prin decret al Consiliului de miniștri.

Aceste relații sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Tipul terenului arabil	Vârsta fermierului/ procentul contribuției sociale		Numărul zilelor lucrătoare pe an	Venitul anual care stă la baza calculării contribuțiilor sociale (în euro)
	Până la vârsta de 21 de ani	Peste vârsta de 21 de ani		
			156	8,288.28
De standard	22%	20,02%	208	11,051.04
Terenuri muntoase sau din alte zone defavorizate	19.60%	16.50%	260	13,813.80
			312	16,576.56

De asemenea, fermierii plătesc și contribuții sociale pentru riscurile de accident de muncă și boli profesionale, care din nou se calculează în funcție de numărul zilelor lucrătoare și de venitul de referință, care este de 14 681.10 euro pentru anul 2013.

Se calculează și o contribuție suplimentară a câte 0,61 euro pe zi de lucru care se varsă în fondul de pensii.

Pentru riscurile sociale în perioada maternității, contribuția este fixată la suma de 7,49 euro pe zi.

4.3.1. Pensia de bătrânețe

Contribuția socială pentru pensia de bătrânețe după o perioadă contributivă de **20 de ani, este de 2%** din salariul de referință.

Salariul de referință este cel obișnuit sau negociat, luându-se în vedere și alte patru valori (menționate mai sus) care se actualizează în baza unui indice al prețurilor de consum majorat cu 1% pentru fiecare an de stagiu contributiv.

Conform sistemului nou, perioada contributivă minimă este de 20 de ani, în baza căreia se calculează prestațiile.

După 1 ianuarie 1996, persoanele asigurate se pot pensiona înain-

tea împlinirii vârstei de pensionare și pensia acestora va fi egală cu venitul minim de bază înmulțit cu 1.5, pentru scopurile sistemului de sprijin social.

Vârsta de pensionare prevăzută de lege este după cum urmează:

- pentru persoanele care desfășoară activități independente – bărbați, este de 66 ani și 3 luni;
- pentru persoanele care desfășoară activități independente – femei, este de 63 ani și 9 luni.

Pensia anticipată

Începând cu 1 ianuarie 2012, pensia de bătrânețe a fost substituită de pensia anticipată când se acordă înaintea împlinirii vârstei de 63 ani și 3 luni, iar solicitantul are un stagiu de cotizare de 42 de ani și 5 luni – pentru bărbați și 41 de ani și 5 luni – pentru femei. Există însă o tendință de diminuare graduală a cuantumului pensiilor anticipate, în vederea reducerii numărului persoanelor care solicită pensii anticipate, și deocamdată această reducere este de 1% pentru persoanele care solicită pensionare anticipată cu 2 ani înaintea împlinirii vârstei de 63 de ani și 3 luni. Apoi reducerea va deveni de **2%** pentru persoanele care solicită pensionare anticipată cu 2 ani înaintea împlinirii vârstei de 63 de ani și 3 luni, etc.

Începând cu 1 ianuarie 2012, condițiile pentru pensionarea anticipată se vor modifica în funcție de creșterea duratei medii a vieții. Modificările pentru anul 2013 sunt următoarele:

- stagiu contributiv de 42 de ani și 5 luni – la bărbați
- stagiu contributiv de 41 de ani și 5 luni – la femei.

4.3.2. Prestațiile de boală, maternitate, invaliditate

Prestațiile și ajutoarele se acordă în funcție de condițiile prevăzute de sistemul asigurărilor sociale din Italia. Nu există o schemă specială pentru prestațiile de boală în numerar de care beneficiază lucrătorii în agricultură, meșteșugarii și comercianții cu amănuntul.

Prestații de maternitate: *alocarea acestora începe cu două luni înainte de nașterea copilului și se plătesc în decursul unei perioade de trei luni în urma nașterii, mamele primesc 80% din remunerarea negociată (pentru lucrătorii în agricultură, angajați cu contracte de muncă cu durată nedeterminată). Prestațiile sunt finanțate sută la sută din contribuțiile sociale.*

Prestații de invaliditate

Prestațiile de invaliditate în numerar au niște limite în funcție de venitul. Perioada minimă de cotizare necesară pentru dobândirea dreptului la

prestații de invaliditate, este de 5 ani, din care 3 trebuie să fie în ultimii 5 ani. Rata prestațiilor și pensiilor de invaliditate este prevăzută în sistemul comun al asigurărilor sociale.

Prestații pentru accidente de muncă și boli profesionale

Aceste prestații se acordă în conformitate cu unele condiții specifice, prevăzute la o schemă specială.

În Italia nu există o schemă specială pentru asigurările sociale de șomaj care să se refere la lucrătorii în agricultură/la producătorii agrari.

4.4. DANEMARCA

Sistemul danez al asigurărilor sociale este finanțat în general din impozite (impozitele achitate către bugetul statului și bugetele locale), inclusiv contribuția pentru piața muncii.

Prestațiile și ajutoarele sociale acoperă următoarele riscuri sociale: de boală, de spitalizare, prestațiile de maternitate, indemnizațiile pe zi de boală și maternitate, ajutoarele și prestațiile de recuperare în urma unor accidente de muncă și în cazul bolilor profesionale, ajutoare pentru înmormântare; iar tipurile de pensii sunt: de bătrânețe, de invaliditate, pensii suplimentare; prestații de șomaj, indemnizații familiale.

Pentru că majoritatea asigurărilor sociale vărsate la sistemul danez al securității sociale sunt obligatorii, nu există condiția de contribuire la alte scheme.

Singura excepție sunt asigurările sociale de șomaj. Salariații și persoanele care desfășoară activități independente trebuie să adere la un fond de șomaj. Prestația maximă de șomaj poate fi primită în decursul unei perioade de 2-3 ani.

Persoanele care primesc prestații de șomaj trebuie să răspundă la următoarele două condiții: în primul rând să fi contribuit la fondul de șomaj timp de cel puțin 1 an, iar dacă persoana respectivă și-a terminat încurând studiile, aceasta va avea dreptul la prestații de șomaj abia după o lună în urma absolvirii unității respective de învățământ. Și pe locul doi – să dove-

dească numărul necesar de ore lucrate. Orele lucrate sunt necesare numai pentru persoanele care au contribuit deja la fondul de șomaj. Persoanele asigurate care au lucrat la program complet de lucru, va trebui să aibă cel puțin 1924 ore de lucru plătite din ultimii trei ani, iar persoanele care au lucrat la program redus de lucru, va trebui să aibă cel puțin 1258 ore de lucru plătite din ultimii trei ani. *Persoanele care desfășoară activități independente și au contribuit la fondul de șomaj pe parcursul a cel puțin 1 an, va trebui să dovedească că au lucrat cel puțin câte 30 de ore pe săptămână. Pentru obținerea prestației, solicitantul va trebui să fie înscris la Serviciul pentru ocuparea forței de muncă și să-și caute de muncă în mod activ.* Prestațiile bănești de șomaj sunt de diferite tipuri, în funcție de vârsta persoanei, dacă este sub vârsta de 30 de ani sau peste această vârstă.

4.4.1. Pensiile

Pensia de stat garantează că persoanele care au împlinit vârsta de **65 de ani** și ies de pe piața muncii, vor avea venituri decente. Vârsta de pensionare diferă în funcție de data nașterii a persoanei. În anul 2011 a fost obținut un consens în privința creșterii vârstei de pensionare **de la 65 la 67 de ani.**

Pensionarea anticipată

Pot obține pensii anticipate persoanele care au împlinit cel puțin vârsta de 40 de ani sau între 18-39 de ani dacă prin documente medicale pot atesta că starea lor de sănătate a condus la incapacitatea de muncă durabilă. Pentru persoanele născute înainte de anul 1954, vârsta de pensionare anticipată este de 60 de ani. Pentru persoanele născute după anul 1954, vârsta de pensionare anticipată crește gradual. Pentru a avea dreptul la tipul acesta de pensionare, solicitantul trebuie să răspundă la următoarele condiții: să fi șezut pe teritoriul Danemaricii sau al unui alt stat din spațiul UE sau în Elveția; dacă a contribuit la un fond de șomaj și are un stagiul contributiv de 25-30 de ani; să contribuie și în prezent la un fond de șomaj/de pensionare anticipată; să răspundă la condițiile necesare dobândirii dreptului la prestații de șomaj; să fie înscris ca șomer care își caută de lucru pentru a obține certificat de pensionare timpurie.

4.4.2. Prestații pentru accidente de muncă și boli profesionale

Toate persoanele care au consimțit să presteze o muncă pentru un angajator din Danemarca, sunt asigurate pentru acest risc. Accidentul de muncă sau boala profesională va trebui să fi apărut în timpul îndeplinirii atri-

buțiilor de serviciu, iar afectarea sănătății să fi pricinuită din cauza muncii prestate. Angajatorii sunt obligați să anunțe autoritățile competente despre accidente de muncă produse. Medicii și stomatologii sunt obligați să anunțe Consiliul Administrativ al Agenției Industriale despre bolile profesionale apărute la locul respectiv de muncă.

Prestații de boală

Pentru obținerea unei prestații de boală, solicitantul va trebui să prezinte un document medical care să ateste faptul că acesta nu este în stare să lucreze din cauza unei boli. *De asemenea, în Danemarca, în baza unui acord încheiat între partenerii sociali din domeniul agriculturii, a fost luată hotărârea că în cazul dovedirii prin documente a unei boli, să se plătească o prestație suplimentară de boală, în vederea atingerii unui venit decent pe perioada tratamentului. Această perioadă însă este de cel mult 8 săptămâni.*

Reabilitarea este legată de activități care generează noi locuri de muncă și sprijin social, desfășurate de către municipalitățile din țară în vederea sprijinirii persoanelor care își caută de lucru. Totodată, reabilitarea cuprinde și măsuri pentru recuperarea capacității de muncă a șomerilor, reprezentând unul dintre obiectivele principale ale sistemului de protecție socială din Danemarca.

Prestații pentru nașterea/adoptarea unui copil

Pentru salariații care lucrează în contul altuia, persoanele care desfășoară activități independente și soții/soțiile care ajută la creșterea copiilor, aceste prestații se plătesc de către administrația locală, pentru fiecare zi de absență de la locul de muncă a unuia dintre părinți din cauza îngrijirii copiilor. Municipalitatea poate plăti și diurne în timpul sarcinii, cheltuielile de transport până la spital pentru nașterea copilului, prestații pentru soții acestor categorii de persoane care ajută la creșterea bebelușului. Partenerii sociali au negociat și următorul lucru: angajatorul va plăti salariul femeii însărcinate pe perioada absenței acesteia timp de 4 săptămâni înainte de nașterea copilului și până la 14 săptămâni după naștere. Aceste plăți includ și prestațiile de maternitate. Și astfel se formează câte un salariu pe lună în timpul maternității/paternității pentru o perioadă de 11 săptămâni.

4.5. MACEDONIA

Asigurările sociale de pensie și invaliditate, de șomaj, precum și asigurările de sănătate și accidente de muncă, sunt obligatorii. Contribuțiile

sociale pentru anul 2013, calculate ca procent din salariul brut, sunt următoarele: 7,3% - contribuțiile de sănătate; 0,5% - contribuții suplimentare de sănătate; 18% - contribuții sociale de pensie și invaliditate; 1,2% - de șomaj.

Venitul maxim anual - baza de calcul a contribuției de asigurări sociale pentru persoanele care contribuie obligatoriu la sistemul de pensie, este până la șase salarii medii la nivelul țării, salariul mediu pentru anul 2012 fiind anunțat de către Serviciul Național de Statistică. Pentru anul 2013, acest prag a fost de 183 570 denara (echivalente cu circa 2 985 euro). Venitul minim al bazei de calcul a contribuției de asigurări sociale este de 50% din salariul mediu pe lună.

4.5.1. Pensia de bătrânețe și invaliditate

Condițiile obligatorii de pensionare, pentru pensia de bătrânețe, prevăzute de sistemul asigurărilor sociale, sunt următoarele: **vârsta de pensionare este de 64 de ani – pentru bărbați și 62 de ani – pentru femei și un stagiul de cotizare de cel puțin 15 ani**, cu excepția condițiilor pentru pensia de invaliditate și urmaș. Prestațiile din schema pensiilor nu pot fi primite (retrase) cel puțin 10 ani înaintea împlinirii vârstei de pensionare stabilită de lege.

Persoanele asigurate, cu statutul de producători agrari individuali, pentru a-și exercita dreptul la pensie, trebuie să răspundă la anumite condiții, legate de perioada de cotizare prevăzută de Legea asigurărilor sociale ale producătorilor agrari.

Începând cu 1 ianuarie 1970, cuantumul pensiei de bătrânețe se calculează în baza salariului mediu lunar primit pe întreaga perioadă de cotizare.

Pensia de invaliditate se determină în funcție de următoarele categorii: categoria I – incapacitate de muncă, dacă capacitatea de muncă a persoanei asigurate a fost redusă cu peste 80%, fiind vorba de așa numita incapacitate durabilă, și categoria II - dacă capacitatea de muncă a persoanei asigurate a fost redusă cu 50% și până la 80% (incapacitate profesională).

4.5.2. Asigurările sociale de șomaj

Prestațiile lunare de șomaj se calculează în baza salariilor plătite de angajator conform prevederilor legale, contractului colectiv de muncă și contractului individual de muncă al salariatului. Prestația este de 50% din salariul mediu pe lună pentru ultimele 24 de luni dacă prestația se va primi timp de 12 luni, iar dacă persoana respectivă are dreptul la o prestație pentru o perioadă mai lungă de 12 luni, pentru primele 12 luni prestația va fi de

50% din salariul mediu pe lună pentru ultimele 24 de luni, iar pentru restul perioadei – de 40% din salariul mediu pe lună.

4.5.3. Sprijinul social

Dreptul la ajutor social au persoanele apte de muncă dar care se află în dificultate din cauza lipsei de mijloace materiale de întreținere, pe care nu le poate obține în virtutea unor acte normative. Sprijinul social acordat poate fi de 2 140 denara pe persoană. Pentru al doilea sau al treilea membru al gospodăriei, cuantumul de bază crește cu un coeficient de 0,37% și așa până la cel de al cincilea membru.

4.8.4. Asigurările de sănătate

În Macedonia, asigurările sociale de sănătate sunt obligatorii sau voluntare. Asigurarea socială obligatorie asigură cetățenilor țării servicii de sănătate și prestații de boală pe principiul solidar și de valorificare eficientă a resurselor.

Asigurările voluntare de sănătate asigură servicii de sănătate persoanelor care nu contribuie la sistemul asigurărilor de sănătate obligatorii.

În cadrul sistemului asigurărilor obligatorii de sănătate, legea prevede acordarea diferitelor tipuri de prestații, cum ar fi de exemplu prestațiile care se plătesc în locul salariului în decursul concediului de boală, în timpul sarcinii, pentru nașterea copilului și în timpul concediului de maternitate, precum și prestații pentru recuperarea cheltuielilor de transport făcute în asemenea cazuri speciale.

4.6. SLOVENIA

Baza de calcul a contribuției de asigurari sociale pentru persoanele cu contracte de muncă care contribuie obligatoriu la sistemul de pensie, pentru pensia de bătrânețe, invaliditate și urmaș, este salariul sau alte venituri generate de prestarea de muncă.

După 1 ianuarie 2014, baza cea mai scăzută este de 60% din salariul mediu anual din Slovenia, sau din salariul mediu pe lună.

Rata contribuției de pensie care se plătește de salariat, este de 15,5%, iar angajatorul plătește 8,85%.

Persoanele care desfășoară activități independente sunt scutite de plata contribuțiilor pe o perioadă de 12 luni din data înscrierii acestora la registrul sistemului de pensii, iar în următoarele 12 luni contribuția datorată de persoana asigurată va fi de 50% din rata stabilită, iar angajatorul va plăti 30%.

Pentru producătorii agrari, baza de calcul a contribuției de asigurari sociale pentru anii 2013 și 2014 este salariul minim pe țară; pentru anul 2015 va fi 54% din salariul mediu pe țară; pentru anul 2016 va fi 56% din salariul mediu pe țară; pentru anul 2017 va fi 58% din salariul mediu pe țară; pentru anul 2018 va fi 60% din salariul mediu pe țară;

Pentru șomerii cu stagiu contributiv, baza de calcul a contribuției de asigurari sociale este rata prestației de șomaj plătite sau baza pe care serviciul pentru ocuparea forței de muncă plătește contribuțiile. Persoana respectivă este obligată să verse o contribuție de 15,5%, iar restul de 8,85% le varsă serviciul pentru ocuparea forței de muncă.

Asigurările de sănătate obligatorii, începând cu martie 2014, cea mai scăzută baza de calcul a contribuției de sănătate este de 60% din salariul mediu pe țară.

Contribuția de protecție a părinților este de 0,10% - plătită de persoana asigurată și 0,10% - de angajator, din baza de calcul prevăzută de lege.

Pentru riscul de accidente de muncă și boli profesionale contribuția este de 0,53% și o plătește angajatorul.

Pentru riscul social de șomaj persoana asigurată este obligată să plătească o contribuție de 0,14% din baza de calcul a asigurărilor sociale, iar angajatorul – 0,06%.

4.6.1. Pensia de bătrânețe și invaliditate

Dreptul la pensie de bătrânețe depinde de vârsta împlinită și de stagiul de cotizare dacă este vorba de o pensie de bătrânețe fără achiziționarea de stagiu de cotizare.

Condițiile necesare pentru dobândirea dreptului la pensie de bătrânețe sunt următoarele: solicitantul trebuie să răspundă la două condiții care în perioada de tranziție diferă în funcție de sexul persoanei, dacă este femeie sau bărbat.

Pentru femei, vârsta de pensionare este de 58 ani și 4 luni și un stagiu de cotizare de 38 ani și 8 luni, fără achiziția de perioade de cotizare; sau vârsta de pensionare de 62 ani și un stagiu minim de cotizare de 20 de ani; sau vârsta de pensionare de 64 ani și un stagiu minim de cotizare de 15 de ani;

Pentru bărbați, vârsta de pensionare este de 58 ani și 8 luni și un stagiu de cotizare de 40 ani, fără achiziția de perioade de cotizare; sau vârsta de pensionare de 64 ani și un stagiu minim de cotizare de 20 de ani; sau

vârsta de pensionare de 65 ani și un stagiul minim de cotizare de 15 de ani.

Cea mai scăzută baza de calcul a pensiei în anul 2014 a fost de 74,5% din salariul mediu pe lună, din care se scad impozitele și taxele. Baza de calcul se determină în fiecare an.

Pensia de invaliditate

Dreptul la pensie de invaliditate depinde de gradul de invaliditate a persoanei asigurate și de alte condiții prevăzute de lege. Comisia de evaluare a invalidității constată gradul și tipul dizabilității.

Persoana asigurată, cu handicap, este clasificată la una dintre cele trei categorii, în funcție de capacitatea de muncă rămasă.

Pensia de urmaș. Legea prevede acordarea pensiei de urmaș după decesul unei persoane asigurate, persoanelor prevăzute de lege, și beneficiarul pensiei va avea dreptul la cel puțin 33% din pensia decedatului.

4.6.2. Concediu care se acordă părinților

Acesta include diferite tipuri de drepturi legate de absența femeii de la locul de muncă pentru naștere sau creșterea copiilor, sau a unuia dintre părinți - pentru creșterea copiilor.

Acest concediu include concediul de maternitate (de 105 zile), de paternitate (de 90 de zile), pentru creșterea copilului (de 200 de zile), pentru adopție (120 sau 150 de zile).

Plata concediilor care se acordă părinților nu pot fi sub 55% din salariul minim pe țară.

4.6.3. Accidente de muncă și boli profesionale

Persoanele asigurate au dreptul la pensie de invaliditate cauzată de accident de muncă sau boală profesională în timpul desfășurării activității de muncă. În caz de deces al persoanei asigurate, membrii familiei au dreptul la pensie de supraviețuitor sau familială de același cuantum, conform regulilor asigurării sociale obligatorii.

4.6.4. Asigurările sociale de șomaj

Pentru a avea dreptul la prestații de șomaj, persoanele asigurate trebuie să răspundă la anumite condiții. Prestație de șomaj se dă unui șomer dacă acesta a plătit contribuții de șomaj timp de cel puțin 9 luni în ultimii 24 de luni înainte de a deveni șomer; dacă a plătit toate contribuțiile (fac excepție numai persoanele ale cărui angajator nu le-a vărsat contribuțiile); când persoana a fost concediată, lucrând până atunci cu contract de muncă și relația de muncă nu a fost încetată din vina salariatului; persoana să fi

înregistrată la Serviciul pentru ocuparea forței de muncă al Republicii Slovenia și a depus o cerere pentru dobândirea dreptului la prestații de șomaj în cadrul unui interval de 30 de zile după încetarea vărsării contribuțiilor sociale obligatorii.

4.6.5. Asigurările de sănătate obligatorii

Asigură persoanelor asigurate prestarea de servicii de sănătate în măsura în care sunt prevăzute de Legea sănătății și asigurărilor de sănătate, și anume: servicii sociale; compensații în locul salariului în timpul concediilor de boală; compensație pentru înmormântare sau ajutor pentru familia decedatului; recuperarea cheltuielilor de transport făcute pentru a se ajunge la o unitate medicală.

4.7. REPUBLICA CEHĂ

Contribuțiile sociale plătite de angajator sunt de 25% din baza de calcul a contribuției de asigurări sociale pentru perioada contributivă respectivă, inclusiv 2,3% - pentru asigurări de sănătate; 21,5% - asigurări sociale de pensie și 1,2% - pentru politica de stat care se referă la ocuparea forței de muncă.

Salariatul plătește 6,5% pentru asigurările sociale de pensie din baza de calcul a contribuției pentru perioada contributivă respectivă.

Persoanele care desfășoară activități independente plătesc 29,2% din baza de calcul a asigurărilor sociale (inclusiv 1,2% pentru politica de stat care se referă la ocuparea forței de muncă); asigurări de sănătate voluntare – 2% (prestația minimă - CZK 115)

4.7.1. Pensia de bătrânețe și invaliditate

Pensia de bătrânețe este compusă de două părți: **cuantumul principal** (este același pentru toate tipurile de pensii, indiferent de stagiul de cotizare și veniturile persoanei asigurate – circa 9% din salariul mediu pe țară) și **un cuantum procentual** al veniturilor din baza de calcul a asigurărilor sociale și în funcție de stagiul de cotizare. Cuantumul minim este de 2230 CZK pe lună (87 euro) la care se adaugă cuantumul procentual al veniturilor din baza de calcul a asigurărilor sociale și stagiul de cotizare (1,5% din baza de calcul a asigurărilor sociale pentru un an de cotizare). Condițiile la care trebuie să răspundă persoana asigurată pentru a dobândi dreptul la pensie sunt următoarele: stagiul necesar de cotizare – de la 25 până la 35 de ani, în funcție de vârsta de pensionare împlinită. Vârsta de pensionare crește

gradual în fiecare an cu câte 2 luni – pentru bărbați, iar pentru femei – cu câte 4 luni, până la atingerea vârstei de pensionare de 68 de ani pentru toate persoanele (bărbați și femei) născute după anul 1983. Conform legislației în vigoare, vârsta de pensionare va crește în continuare pentru persoanele născute după anul 1984 cu câte 2 luni în fiecare an.

Legea nu prevede un quantum minim sau maxim al pensiei.

Pensionarea anticipată sau amânată

Cuantumul pensiilor, care este în funcție de venitul, se reduce cu 0,9% pentru fiecare perioadă de cotizare de 90 de zile (chiar dacă cotizațiile nu au fost vărsate), pentru care se primește pensie în cadrul perioadei de referință de 720 de zile înaintea vârstei de pensionare prevăzută de lege și cu 1,5% pentru fiecare perioadă de cotizare de 90 de zile care precedă această perioadă de referință, până la maximum 3 ani suplimentari.

Pentru pensiile amânate legea prevede o limită minimă de 90 de zile după vârsta legală normală de pensionare. Pentru fiecare perioadă de 90 de zile de muncă în care solicitarea pensiei de bătrânețe se amână, legea prevede o creștere cu 1,5% a valorii de referință.

În timp ce beneficiarul pensiei de bătrânețe lucrează (și beneficiază doar de jumătatea pensiei sale), pensia acestuia crește cu circa 1,5% pentru fiecare perioadă de 180 zile calendaristice sau cu 0,4% pentru fiecare perioadă de 360 de zile dacă beneficiarul lucrează și își primește întreaga pensie.

4.7.2. Prestațiile de boală și maternitate

Prestațiile de boală și maternitate, ajutoarele pentru însoțitori și prestațiile compensatorii în timpul sarcinii și maternității, se plătesc din Fondul asigurărilor sociale de boală. Salariații (care plătesc asigurări obligatorii) și persoanele care desfășoară activități independente (care plătesc asigurări voluntare) plătesc contribuții sociale de boală.

Prestația de boală

Plata acestor prestații începe întotdeauna din cea de a 15-ea zi calendaristică din momentul în care a survenit incapacitatea temporară de muncă. În timpul primelor 14 zile calendaristice, salariatul primește compensații de la angajator în loc de salariul prevăzut pentru fiecare zi de lucru. Salariatul nu are dreptul la compensații pentru primele 3 zile din momentul în care a survenit incapacitatea temporară de muncă. Cuantumul prestației de boală este de 60% din baza zilnică de calcul din cea de a 15-ea și până la cea de

a 30-a zi calendaristică din momentul survenirii incapacității temporare de muncă și 72% din cea de a 61-a zi calendaristică.

Prestația de maternitate

Pentru a dobândi dreptul la prestație de maternitate, femeia însărcinată trebuie să fi contribuit la schema asigurărilor sociale de boală în ultimii 2 ani, cel puțin 270 de zile înainte de data începerii concediului de maternitate. Dacă femeia desfășoară activități independente, aceasta trebuie să fi contribuit la schema asigurărilor sociale de boală în decursul a cel puțin 180 de zile din anul care precede concediul de maternitate. Această prestație se plătește timp de 28 săptămâni sau 37 săptămâni, cu condiția că femeia a născut gemeni sau a adoptat mai mult de un copil.

Al doilea sistem de securitate socială se referă la ajutoarele sociale care nu au nici o legătură cu stagiul de cotizare și se finanțează de către bugetul statului. Prin intermediul sistemului, statul sprijină familiile cu copii aflate în dificultate, când familia nu este în stare să găsească o soluție prin propriile sale mijloace sau forțe.

Al treilea sistem se referă la serviciile sociale. În cadrul sistemului se alocă prestații care se acordă o singură dată sau de câteva ori, precum: ajutor de întreținere, indemnizații pentru cheltuielile cu locuința, ajutoare pentru cazuri de urgență. Prestațiile sunt destinate persoanelor cu venituri foarte scăzute și pentru cazuri de urgență. Birourile teritoriale ale inspecției muncii repartizează ajutoarele pentru nevoi materiale sau de îngrijire a persoanelor aflate în dificultate, proveniența fondurilor financiare fiind de la bugetul statului (din impozite).

4.7.3. Ajutoarele de șomaj

Acestea fac parte din cel de al patrulea sistem care se referă la **politica privind ocuparea forței de muncă și piața muncii**. O persoană care își caută de lucru are dreptul la ajutor de șomaj cu condiția că înainte de apariția riscului de șomaj, aceasta are un stagiul contributiv de cel puțin 12 luni din ultimii 3 ani și este înscrisă în Registrul Biroului pentru ocuparea forței de muncă. Perioada în decursul căreia se plătește ajutorul de șomaj: pentru persoanele sub vârsta de 50 de ani – timp de 5 luni; pentru persoanele în vârstă între 50 și 55 de ani – timp de 8 luni; pentru persoanele cu vârsta de peste 55 de ani – timp de 11 luni.

Cuantumul ajutorului de șomaj se calculează ca procent din venitul mediu pe lună obținut la ultimul loc de muncă și din baza de calcul, cu con-

diția că persoana care își caută de lucru desfășoară activități independente, rata este de 65% pentru primele 2 luni; 50% pentru încă 2 luni; 45% pentru restul perioadei.

4.8. BULGARIA

În conformitate cu modelul compus de trei piloane, în Bulgaria se pot desluși două categorii de persoane: angajați care lucrează în contul altuia și persoane care desfășoară activități independente.

Contribuția socială pentru pensia de bătrânețe, invaliditate și urmaș destinată persoanelor care lucrează în contul altuia (pilonul I) și născute înainte de 1 ianuarie 1960, este de 17,8% (din care 9,9% le plătește angajatorul și 7,9% - salariatul), iar pentru persoanele născute după această dată, contribuția de pensie este de **12,8%** (din care 7,1% le plătește angajatorul și 5,7% - salariatul). Contribuția socială pentru fondurile universale de pensie (pilonul II) pentru persoanele născute după 31.12.1959, este de 5% din venitul asigurat, din care 2,8% le plătește angajatorul și 2,2% - salariatul.

Cuantumul minim pe lună al venitului asigurat în baza căruia se plătesc contribuțiile sociale este de 340 BGN (în anul 2014), iar salariul minim pe țară este pragul cel mai scăzut de asigurare pentru persoanele care lucrează în contul altuia.

Cuantumul maxim pe lună al venitului asigurat, în baza căruia se plătesc contribuțiile sociale, este de 2 400 (în anul 2014).

Statul participă ca al treilea angajator la Fondul de pensii al sistemului de stat al asigurărilor sociale cu o contribuție de 12%.

Pentru persoanele care desfășoară activități independente, inclusiv producătorii agrari și producătorii de tutunuri, contribuțiile sociale de pensie (pilonul I) sunt de 17,8%, pentru persoanele născute înainte de 1 ianuarie 1960, și 12,8% dacă sunt născute după această dată.

Contribuția socială pentru persoanele care desfășoară activități independente și contribuie la fondurile de pensie universale (persoanele născute după 31.12.1959), este de 5% din venitul asigurat al acestora.

Venitul minim asigurat pentru persoanele care desfășoară activități independente este diferențiat în funcție de venitul anual impozabil realizat în cursul anului precedent și variază între 420 BGN până la 550 BGN pe lună.

Venitul minim asigurat pentru producătorii agrari și producătorii de tutunuri asupra căruia sunt obligați să plătească contribuții sociale, este de 240 BGN (120 euro), iar venitul maxim este de 2 400 BGN.

4.8.1. Pensiile

Pensia pentru stagiul contributiv și limita de vârstă din sistemul de stat al asigurărilor sociale (pilonul I), se poate dobândi la vârsta de 63 de ani și 8 luni (pentru bărbați) și la vârsta de 60 de ani și 8 luni (pentru femei) în anul 2014, stagiul contributiv fiind de cel puțin 37 de ani și 8 luni (pentru bărbați) și 34 de ani și 8 luni (pentru femei). Vârsta de pensionare și stagiul contributiv vor crește gradual în fiecare an cu câte 4 luni, până la atingerea vârstei de 65 de ani (pentru bărbați) și 63 de ani (pentru femei), iar stagiul contributiv necesar va fi de 40 de ani pentru bărbați și 37 de ani pentru femei. Dacă persoana respectivă nu răspunde la condițiile menționate mai sus, pentru a dobândi dreptul la pensie pentru stagiul contributiv și limita de vârstă, persoana asigurată va trebui să aibă cel puțin 15 ani și 8 luni stagiul contributiv și să fi împlinit în anul 2014 vârsta de 65 de ani și 8 luni (bărbați și femei). Există cuantum minim și maxim al pensiei pentru stagiul contributiv și limita de vârstă.

Pensionarea amânată

Orice persoană se poate pensiona mai târziu, după vârsta legală de pensionare și peste limita prevăzută de lege a stagiului de cotizare. Nu există o perioadă de cotizare maximă pentru pensionarea amânată. Pentru fiecare an de amânare a pensionării, se dau suplimentar câte 4% pe an.

Pensia suplimentară de bătrânețe (asigurările sociale obligatorii pentru pensie suplimentară - pilonul II)

Pentru a avea dreptul la o pensie suplimentară, persoana asigurată trebuie să fi împlinit vârsta legală de pensionare și să aibă stagiul de cotizare necesar alocării pensiei de la sistemul de stat al asigurărilor sociale (pilonul I). Plata pensiilor suplimentare de bătrânețe de la fondurile universale de pensii (pilonul II) va începe după anul 2023, pentru că la aceste fonduri contribuie persoanele născute după 31.12.1959. Cuantumul pensiei suplimentare viageră din pilonul II, care este capitalizat, se calculează pe baza banilor acumulați în contul individual al persoanei asigurate, și în funcție de prognozele pentru longevitatea vieții.

Pensia anticipată

Pensia anticipată pentru stagiul contributiv și vârstă, se poate acorda numai persoanelor din prima și a doua categorie de muncă și profesiorilor.

Pensia socială de bătrânețe (pe baza unui test în privința veniturilor).

Pentru această pensie, persoana respectivă trebuie să fi împlinit vârsta de 70 de ani și să aibă un venit anual pe membru al familiei, la data împlinirii vârstei necesare, mai mic decât este suma venitului minim garantat stabilit la nivelul țării pentru ultimele 12 luni. Cuantumul pensiei sociale este de 75% din pensia minimă de bătrânețe stabilită pentru sistemul de stat al asigurărilor sociale.

Pensia de invaliditate cauzată de boală

Aceasta se asigură de către sistemul de stat al asigurărilor sociale (pilonul I). Pentru persoanele până la vârsta de 25 de ani se cere cel puțin un an de stagiul contributiv, iar până la vârsta de 30 de ani – 3 ani de stagiul contributiv, peste vârsta de 30 de ani – 6 ani de stagiul contributiv.

Pensia socială de invaliditate

Aceasta se calculează pe baza unui test în privința veniturilor. Dreptul la pensie socială de invaliditate au persoanele care au împlinit vârsta de 16 ani, sunt cu incapacitate de muncă durabilă, tipul și gradul de handicap fiind de peste 71 la sută. Pensia socială de invaliditate se calculează ca procent din pensia socială pentru stagiul de cotizare și vârstă, cuantumul acesteia de asemenea variază în funcție de capacitatea de muncă redusă.

4.8.2. Prestațiile de boală și maternitate

Cuantumul contribuției de boală și maternitate este de 3,5%, din care salariatul plătește 1,4% din venitul asigurat, iar angajatorul – 2,12% din aceeași bază.

Persoanele care desfășoară activități independente, inclusiv producătorii agrari și producătorii de tutunuri, își plătesc singuri contribuțiile care sunt de 3,5%. *Asigurările sociale de boală și maternitate la această categorie de persoane, sunt voluntare.*

Persoanele care se asigură pentru boală și maternitate au dreptul la prestații în numerar pentru acest risc social, pe care le plătește sistemul de stat al asigurărilor sociale. Pentru a dobândi dreptul la aceste prestații,

persoanele asigurate va trebui să aibă un stagiul de cotizare de cel puțin 6 luni pentru acest risc.

Prestația pe zi pentru incapacitate de muncă temporară cauzată de boală, este de 80% din remunerarea medie brută pe zi sau din venitul asigurat mediu pe zi pentru o perioadă de 18 luni calendaristice. Primele 3 zile din momentul stabilirii incapacității temporare de muncă, prestațiile se plătesc de către angajator (rata fiind de 70% din remunerare), iar începând cu cea de a patra zi, prestația se plătește de către sistemul de stat al asigurărilor sociale într-o rată de 80% din salariul de bază sau din venitul asigurat.

Prestațiile de maternitate

Prestația pe zi pentru sarcină și naștere este într-un cuantum de 90% din salariul mediu brut pe zi sau din venitul mediu asigurat în decursul unei perioade de 24 luni calendaristice care precede luna în care a survenit incapacitatea de muncă din cauza sarcinii sau nașterii. Mămicile care contribuie pentru asigurările de boală și maternitate au dreptul la prestații de sarcină și naștere în decursul unei perioade de 410 zile calendaristice din care 45 de zile înainte de naștere.

Îndemnizația pentru creșterea copilului mic

Cuantumul indemnizației este egal cu salariul minim pe țară (pentru anul 2014) și se plătește până când copilul împlinește vârsta de 2 ani.

4.8.3. Accidente de muncă și boli profesionale

Contribuțiile pentru aceste riscuri le varsă numai angajatorul, fiind de rată între 0,4% și până la 1,1%, în funcție de frecvența și gravitatea accidentelor de muncă sau bolilor profesionale.

Nu există nici o cerință legată de perioada contributivă. *Cuantumul prestației pentru accidente de muncă și boli profesionale, în caz de incapacitate temporară de muncă cauzată de acest risc, este de 90% din venitul asigurat și plata acesteia începe din prima zi a incapacității temporare de muncă și continuă până la recuperarea sau emiterea dispoziției de incapacitate durabilă de muncă cauzată de accident de muncă sau de boală profesională.*

Cuantumul pensiei lunare de invaliditate (durabilă) cauzată de accident de muncă sau de boală profesională, este între 30% și 40% din venitul asiguratului înainte de survenirea invalidității și depinde de gradul incapacității de muncă.

Îndemnizația pentru asistent personal

Dacă persoana asigurată are nevoie de îngrijire și însoțire tot timpul, de ajutorul altei persoane pentru a duce o viață normală, aceasta are dreptul la indemnizație pentru asistent personal într-un cuantum de 75% din pensia socială de bătrânețe.

4.8.4. Șomajul

Toate persoanele angajate cu contract de muncă sunt asigurate obligatoriu pentru riscul de șomaj. Persoanele asigurate plătesc o contribuție individuală de 0,4%, iar angajatorul – 0,6% din venitul asigurat.

Pentru a dobândi dreptul la prestație de șomaj, asiguratul trebuie să fi contribuit la Fondul de șomaj timp de cel puțin 9 luni din ultimele 15 luni înainte de concedierea acestuia și să fie înregistrat ca șomer la Agenția pentru ocuparea forței de muncă și să nu primească pensie pentru stagiu de cotizare și vârstă.

Prestația de șomaj este de 60% din salariul mediu pe zi sau din venitul asigurat din ultimele 24 de luni înainte de apariția riscului. Durata în care se primește prestația variază de la 4 luni, dacă asiguratul are un stagiu de cotizare de cel puțin 3 ani, până la 12 luni dacă stagiul de cotizare este de peste 25 de ani. Există cuantum minim și maxim al prestației. Cuantumul prestației se reduce proporțional în privința persoanelor care lucrează la program de lucru redus.

Persoanele care desfășoară activități independente, inclusiv producătorii agrari, nu se pot asigura împotriva riscului social de șomaj.

4.8.5. Asigurările sociale de sănătate

Contribuțiile obligatorii de sănătate sunt de 8% din venitul asigurat. Baza de calcul a acestui tip de contribuții sociale este aceeași precum la asigurările sociale obligatorii. Contribuția de sănătate se împarte într-un raport de 60:40 între angajatorul și asiguratul. Persoanele care desfășoară activități independente plătesc întreaga contribuție de 8%.

Asigurările de sănătate obligatorii intră în atribuțiile Casei Naționale a Asigurărilor de Sănătate și a celor 28 subdiviziuni teritoriale ale acesteia, care asigură prestarea serviciilor și procedurilor medicale după cum urmează: proceduri de prevenire a afecțiunilor, care se efectuează de medici și stomatologi; proceduri efectuate de medici și stomatologi pentru depistarea

la timp a bolilor; asistență medicală spitalicească și ambulatorie pentru diagnosticare și tratament specializat: îngrijirea femeilor însărcinate în decursul sarcinii, în timpul nașterii și maternității; prescrierea medicamentelor de tratament care sunt licențiate pentru punerea acestora pe piață, etc.

De asemenea, există și asigurări de sănătate voluntare, și această activitate se realizează de către societăți pe acțiuni, înregistrate conform prevederilor Codului comercial și oferă un pachet suplimentar de servicii de sănătate și de medicamente care nu sunt incluse în pachetul asigurărilor de sănătate obligatorii.

4.9. ROMÂNIA

Protecția socială (asigurările sociale) din România este finanțată din contribuții sociale, din veniturile bugetelor locale și din bugetul de stat, și se bazează pe modelul de trei pilone. Îndemnizațiile familiale și asistența socială sunt finanțate din impozite. Celelalte ramuri sunt finanțate din contribuții.

4.9.1. Pensia de bătrânețe, invaliditate și supraviețuitori

Persoanele asigurate din primul pilon fac contribuții sociale de 10,50%. Există un plafon care se aplică bazei de calcul, de 5 ori venitul mediu brut estimat per sursă de venit. În cadrul pilonului II, se scad 4% din rata contribuției la pilonul I. Rata contribuției la pilonul II este majorată cu 0,5% anual până când se atinge 6%. Există un plafon care se aplică bazei de calcul, de cinci ori venitul mediu brut estimat per sursă de venit.

Angajatorii plătesc contribuții din pilonul I și rata contribuției variază în funcție de condițiile de muncă după cum urmează: 20,80% pentru condiții de muncă normale; 25,80% - pentru condiții de muncă dificile și dăunătoare sănătății și 30,90% - pentru condiții de muncă speciale. Plafonul care se aplică bazei de calcul este de cinci ori venitul mediu brut, înmulțit cu numărul mediu al personalului.

În cadrul pilonului II nu există nicio cerință referitoare la contribuția angajatorului.

Persoanele care desfășoară activități independente contribuie la pilonul I, rata contribuției fiind de 31,30% (incluzând rata contribuției de 4% la pilonul II). Se aplică un prag minim al bazei de calcul care este de 35% din venitul mediu brut estimat, și un plafon maxim de cinci ori venitul mediu brut estimat.

În cadrul pilonului II se scad 4% din rata contribuției la pilonul I. Rata

contribuției la pilonul II este majorată cu 0,5% anual până când se atinge nivelul de 6%. Și aici se aplică un prag al bazei de calcul care este identic cu cel din pilonul I.

Pensia de bătrânețe (pilonul I)

O persoană care contribuie la sistemul public de pensii (pilonul I) are dreptul la pensie de bătrânețe dacă răspunde la condițiile prevăzute de lege: să fi împlinit vârsta standard de pensionare, să aibă stagiul minim de cotizare. Diferența între vârsta de pensionare pentru bărbați și femei este după cum urmează: pentru bărbați – 64 de ani și 7 luni începând cu 1 iulie 2013; începând cu 1 ianuarie 2015 va crește la 65 de ani; pentru femei - 59 de ani și 7 luni începând cu 1 iulie 2013; va crește gradual și până la 1 ianuarie 2030 va atinge vârsta de 63 de ani. Nu există însă diferență între stagiul de cotizare la bărbați și cel la femei, și începând cu 1 iulie 2013 este de 14 ani și 2 luni, dar la 1 ianuarie 2015 va crește la 15 ani.

Diferența între perioadele de cotizare la bărbați și femei va crește în continuare și de la 34 ani și 2 luni la 1 iulie 2013, va ajunge la 35 de ani la 1 ianuarie 2015 - pentru bărbați, iar pentru femei - de la 28 ani și 2 luni la 1 iulie 2013, va ajunge la 35 de ani la 1 ianuarie 2030.

Pensia de bătrânețe din pilonul I se calculează pe baza venitului pe lună, folosindu-se un sistem de puncte. Aceasta este în funcție de stagiul de cotizare și de nivelul veniturilor (și variază la fiecare individ în parte), aplicându-se și sistemul de puncte (care reprezintă o valoare constantă pentru toți pensionarii).

Pensia de bătrânețe (pilonul II)

Se calculează și se plătește din pilonul II ca o sumă egală cu activele nete acumulate în contul individual al asiguratului care a aderat la fondul respectiv de pensii. Asiguratului îi este garantată suma contribuțiilor vărsate, fiind diminuată cu taxele de transfer și cu cele prevăzute de actele normative.

4.9.2. Prestațiile de boală și maternitate

Persoanele asigurate plătesc contribuții pentru prestațiile în natură, rata contribuției fiind de 5,5%. *Nu se plătesc contribuții pentru prestațiile în numerar. Nu există plafon pentru baza de calcul a prestației.*

Rata contribuției plătita de **angajator** este de 5,2% pentru prestațiile în natură și 0,85% - pentru prestațiile în numerar. În ceea ce privește contribuția pentru prestații în numerar, plafonul aplicat bazei de calcul este echivalent cu de 12 ori salariul brut minim pentru fiecare angajat.

Persoanele care desfășoară activități independente plătesc contribuții cu o rată de 5,5% pentru prestații în natură și de 0,85% pentru prestații în numerar.

În ceea ce privește contribuția pentru prestații în natură, pragul aplicat bazei de calcul este salariul brut minim, iar pentru prestații în numerar, plafonul aplicat bazei de calcul este echivalent cu de 12 ori salariul brut minim.

Pensionarii de asemenea plătesc contribuții pentru prestații în natură, rata fiind de 5,5%. Pentru ei nu există contribuție pentru prestații în numerar.

Pentru a dobândi dreptul la prestații de boală, persoana asigurată trebuie să fi achitat contribuții cel puțin 6 luni în decursul ultimelor 12 luni calendaristice anterior momentului în care a survenit incapacitatea de muncă.

Alocație pentru îngrijirea copilului

Persoana asigurată are dreptul de a-și întrerupe activitatea și de a beneficia de indemnizații de boală în cazul în care copilul său (până la vârsta de 7 ani) se îmbolnăvește. Această vârstă crește până la 18 ani în cazul în care copilul are un handicap și se îmbolnăvește.

Prestații medicale

Această prestație este plătită persoanelor care au achitat contribuții cel puțin o lună în decursul ultimelor 12 luni. Pentru anumite categorii de persoane cu reședință în România, nu se aplică nicio condiție de calificare pentru intervențiile chirurgicale de urgență, pentru cazurile de tuberculoză, SIDA sau alte boli contagioase.

Prestațiile de boală în numerar pentru incapacitate temporară de muncă reprezintă 75% din veniturile medii lunare ale persoanei asigurate (100% pentru intervenții chirurgicale de urgență, pentru cazurile de tuberculoză, SIDA sau alte boli contagioase).

Prestație pentru profilactică și reabilitare profesională

Această prestație este plătită persoanelor care participă la o reabilitare temporară prin plasarea într-un loc de muncă alternativ și prestația înlocuiește o parte din veniturile pierdute ca urmare a reducerii programului de lucru. Valoarea fiecărei prestații nu poate depăși 25% din veniturile medii lunare ale persoanei asigurate în cele 6 luni anterioare momentului în care a survenit incapacitatea de muncă. Prestațiile sunt plătite pentru maximum 90 de zile pe an. O prestație egală cu 75% din veniturile medii lunare ale

persoanei asigurate în cele 6 luni anterioare momentului în care a survenit incapacitatea, este acordată persoanelor aflate în carantină.

Prestații de maternitate

Pentru a avea dreptul la prestații de maternitate, persoana asigurată trebuie să fi achitat contribuții timp de cel puțin o lună în decursul ultimelor 12 luni. Îndemnizația de maternitate este acordată mamei asigurate pentru o perioadă de 120 de zile calendaristice (63 de zile înainte de naștere și respectiv 63 de zile după nașterea copilului). Veniturile lunare maxime pentru calculul prestațiilor sunt egale cu salariul lunar minim brut pe economie înmulțit cu 12. Îndemnizația se acordă chiar și în cazul nașterii unui copil mort.

4.9.3. Șomaj

Persoanele asigurate plătesc o contribuție de 0,5%. *Există un plafon care se aplică bazei de calcul, de cinci ori venitul mediu brut estimat per sursă de venit.*

Angajatorul plătește o contribuție de 0,5%. Nu se aplică nici un plafon bazei de calcul.

Persoanele care desfășoară activități independente – asigurarea este voluntară. Rata contribuției este de 1%. Există un prag care se aplică bazei de calcul, echivalent cu salariul brut minim, și un plafon, de cinci ori venitul mediu brut estimat.

Dreptul la prestații de șomaj au șomerii înregistrați care răspund la următoarele condiții: să fie cu domiciliul sau reședința în România, să nu aibă loc de muncă sau venituri realizate dintr-o activitate independentă (sau are un venit realizat dintr-o activitate independentă mai mic decât un indicator social de referință), să aibă vârsta cuprinsă între 16 ani și vârsta normală de pensionare; să fie o persoană aptă de muncă; să aibă disponibilitate pentru recrutare; să fie în căutarea unui loc de muncă; să fie înregistrat la o agenție județeană pentru ocuparea forței de muncă.

Șomerii înregistrați care au devenit în mod involuntar șomeri, trebuie să solicite prestația în decurs de 12 luni și trebuie să fi realizat un stagiul de cotizare de 12 luni în cursul ultimelor 24 de luni anterioare datei de depunere a cererii pentru a avea dreptul la o indemnizație de șomaj în cadrul sistemului de asigurări pentru șomaj. Durata indemnizației de șomaj variază în funcție de durata stagiului de cotizare: 6 luni pentru un stagiul de cotizare cuprins între 1 și 5 ani; 9 luni pentru un stagiul de cotizare cuprins între 5 și 10 ani și 12 luni pentru un stagiul de cotizare de cel puțin 10 ani. Pentru absolvenți,

această perioadă este de 6 luni.

4.9.4. Accidente de muncă și boli profesionale

Nu există nicio cerință referitoare la contribuția angajaților pentru aceste riscuri.

Angajatorul – rata contribuției pe care o plătește angajatorul variază între 0,15% și 0,85%, în funcție de frecvența și clasele de risc. Nu se aplică nici un plafon bazei de calcul.

Pentru persoanele care desfășoară activități independente asigurarea este voluntară. Rata contribuției este de 1%. *Există un prag minim care se aplică bazei de calcul, de 35% din venitul mediu brut estimat și un plafon de cinci ori venitul mediu brut estimat.*

Îndemnizații pentru incapacitate temporară de muncă

O persoană asigurată în cadrul sistemului de asigurări împotriva accidentelor de muncă și bolilor profesionale are dreptul la o indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă dacă incapacitatea temporară de muncă este rezultatul unui accident de muncă sau al unei boli profesionale. Nu există nicio condiție privind stagiul de cotizare. Durata indemnizației este de 180 de zile într-o perioadă de un an și poate fi extinsă până la 270 de zile.

Îndemnizații pentru schimbarea temporară a locului de muncă și pentru reducerea timpului de lucru

Persoana asigurată în cadrul sistemului de asigurări împotriva accidentelor de muncă și bolilor profesionale are dreptul la o indemnizație pentru schimbarea temporară a locului de muncă dacă, în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale nu își poate desfășura activitatea la locul de muncă și îl schimbă temporar. Durata acestei indemnizații este de 90 de zile într-o perioadă de un an.

Îndemnizația pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boală este calculată și plătită lunar, reprezentând 80% (100% în cazul urgențelor medicale /chirurgicale) din venitul mediu brut lunar al persoanei în ultimele 6 luni anterioare evenimentului neprevăzut (sau în timpul unei perioade mai scurte de 6 luni).

4.9.5. Asigurările de sănătate și asistență medicală

Toate persoanele cu ședere legală în țară sunt afiliate la Casa Națională de Asigurări de Sănătate, inclusiv persoanele străine cu domiciliul permanent în România. Pentru a beneficia de asistență medicală, persoana asigurată și persoanele aflate în întreținerea acesteia trebuie să fi plătit con-

tribuții timp de cel puțin 6 luni în decursul ultimelor 12 luni calendaristice. În caz de intervenție chirurgicală de urgență, tuberculoză, SIDA sau alte boli contagioase, nu se aplică nicio condiție de calificare. Asigurarea voluntară este disponibilă și persoanelor cu reședință temporară și personalului diplomatic acreditat în România.

Serviciile medicale sunt asigurate direct de casele locale de asigurări de sănătate și includ asistență generală și de specialitate, tratament ambulatoriu, spitalizare, medicamente, aparate, reabilitare, asistență medicală preventivă, îngrijire în maternitate, transport și alte servicii.

CONCLUZIILE DIN ACEST CAPITOL:

Prima concluzie din acest capitol se referă la asigurarea diferitelor tipuri de riscuri sociale referitoare la angajați și la persoanele care desfășoară activități independente, inclusiv producătorii agrari (fermierii) în cadrul sistemelor universale de asigurări sociale, pe de o parte, și pe de altă parte – în cadrul schemelor specifice care se referă numai la persoanele care lucrează în domeniul agriculturii.

Analiza situației din cele nouă state arată că:

1. În statele participante la proiect, salariații care lucrează în contul altuia sunt asigurați pentru toate riscurile sociale: boală, invaliditate, maternitate (paternitate), accidente de muncă și boli profesionale, șomaj, bătrânețe, deces (indiferent dacă sunt asigurați în cadrul schemelor comune de protecție socială sau aparțin unor scheme specifice care se referă numai la persoanele care lucrează în domeniul agriculturii).

2. Pentru persoanele care desfășoară activități independente, la care aparțin și producătorii agrari, riscurile acoperite în statele participante la proiect, unde această categorie de persoane sunt asigurate de sistemele comune de asigurări sociale, diferă de la un stat la altul și lucrul acesta se referă cu precădere la riscul legat de **accidentele de muncă și bolile profesionale** (în Bulgaria, persoanele care desfășoară activități independente și producătorii agrari nu se pot asigura împotriva acestui risc, iar în România și R Cehă, aceeași categorie de persoane au dreptul la alegere, să se asigure sau nu împotriva accidentelor de muncă și bolilor profesionale).

3. La asigurarea împotriva riscului de **șomaj**, de asemenea se observă o serie de diferențe. În Bulgaria, producătorii agrari sunt excluși de asigurarea împotriva șomajului, în România, producătorii agrari, făcând par-

te din categoria persoanelor care desfășoară activități independente, se pot asigura voluntar împotriva riscului de șomaj. În Slovenia, de asemenea se acoperă acest risc pentru fermierii din țară. În Danemarca, asigurarea de șomaj include și această categorie de persoane, ale căror asigurări intră în atribuțiile organizațiilor lor profesionale.

În R Cehă, din cauza faptului că majoritatea lucrătorilor în agricultură au statutul de angajați și veniturile lor li se plătesc sub forma de salarii, sistemul asigurărilor sociale este unificat, în sensul că se referă atât la angajați, cât și la persoanele care desfășoară activități independente. Producătorii agrari, care fac parte din categoria persoanelor care desfășoară activități independente și nu au statutul de angajați, de asemenea sunt protejați împotriva șomajului, fiind afiliați la sistemul asigurărilor sociale obligatorii care se finanțează din contribuții și acordă prestații în funcție de veniturile persoanelor asigurate.

În statele în care există scheme specifice de asigurare a lucrătorilor în agricultură, cum ar fi în **Germania** de exemplu, privind asigurarea împotriva șomajului, numai angajații care lucrează în contul altuia din acest sector sunt asigurați împotriva riscului de șomaj. *Pentru producătorii agrari care desfășoară activități independente, acest risc nu este acoperit.*

În **Italia**, lucrătorii temporari în agricultură, adică sezonierii, de asemenea au acces la sistemul de securitate socială care se referă la prestațiile de șomaj, în funcție de numărul zilelor de lucru înregistrat în registrele oficiale, pe care Institutul Național de Asigurări Sociale le publică în fiecare an.

În **Franța**, asigurarea împotriva șomajului a producătorilor agrari/fermierilor poate fi obiectul unor negocieri între partenerii sociali, dar nu este inclus ca un risc asigurat de MSA.

Dacă trebuie să sintetizăm practicile din cele nouă state analizate, participante la proiect, legate de asigurarea împotriva riscului de șomaj, suntem de părere că lucrul cel mai important pentru aplicarea reușită a schemelor împotriva șomajului la care se asigură persoanele care desfășoară activități independente, este tocmai structura specifică a asigurărilor, care corespunde specificului grupului persoanelor care desfășoară activități independente. Toate condițiile trebuie determinate în funcție de situația concretă în care lucrează persoanele care desfășoară activități independente în general și în speță – producătorii agrari.

Schema împotriva șomajului destinată persoanelor care desfășoară

activități independente, este posibilă, poate funcționa în toate statele în care deocamdată acest risc nu este inclus. O condiție importantă pentru dobândirea dreptului la prestații de șomaj, dacă persoanele au asemenea posibilități (chiar dacă se asigură în mod voluntar), este încetarea în caz de nevoie a activității agricole și producătorii agrari să fie la dispoziția pieței de muncă. Nu întotdeauna persoanele care desfășoară activități independente sunt responsabile pentru survenirea șomajului, nu întotdeauna stau așa lucrurile (de exemplu când este distrusă recolta din cauza unor condiții meteo nefavorabile sau în cazul unui faliment cauzat de limitări neprevăzute pe piață, etc.) și de aceea, nu trebuie privați de posibilitatea să primească prestații de șomaj. La prima vedere, se pare că există o diferență mare între schemele de șomaj din statele analizate care se referă la angajați (care lucrează în contul altuia). Și totuși, în sectorul agriculturii, pericolul pentru angajatori de apariția șomajului involuntar, nu este mai mic decât în celelalte ramuri. De aceea, ar fi bine să discutăm și acest subiect, să reflectăm asupra perspectivelor, asupra modalităților de extindere a sistemului de securitate socială care se referă la producătorii agrari, astfel încât să acopere și acest risc.

Și a **doua concluzie** în mare măsură se referă la acest subiect, și anume – la veniturile minime și maxime care stau la baza calculării contribuțiilor făcute de angajați și de persoanele care desfășoară activități independente, precum și la unele diferențe specifice care se referă la această categorie de persoane. În **Slovenia**, în primele 12 luni după înregistrarea inițială în registrul oficial, persoanele care desfășoară activități independente sunt scutite de plata contribuțiilor sociale, iar în următoarele 12 luni, rata contribuției plătite de asigurat este de 50% din venitul estimat. În **Bulgaria**, producătorii agrari plătesc contribuții pe baza unui venit lunar mai scăzut în comparație cu baza de calcul pentru celelalte categorii de persoane care desfășoară activități independente. Un prag de asigurare mai deosebit se aplică și în **Italia**, unde lucrătorii în agricultură (fermierii) plătesc contribuții calculate ca procent din patru valori care variază în funcție de mărimea terenului arabil, de vârsta angajatului, de numărul angajaților în exploatarea agricolă, de venitul de referință (așa numitul venit „obișnuit” sau “negociat”). Există și o altă diferență – venituri diferențiate în baza cărora se calculează contribuțiile făcute de producătorii agrari din **Slovenia**, unde baza de calcul este 60% din salariul mediu estimat, iar pentru producătorii agrari este salariul minim pe țară pentru anii 2013 și 2014; în 2015 – 54% din salariul mediu

estimată; în 2016 – 56% din salariul mediu estimat; în 2017 – 58% din salariul mediu estimat; în 2018 – 60% din salariul mediu estimat. În **Macedonia** de asemenea se aplică bază de calcul diferențiată a contribuțiilor sociale din venitul mediu estimat, în funcție de veniturile luate din cadastru.

Problema principală care trebuie soluționată se referă la modul în care trebuie organizat sistemul securității sociale, astfel încât să luăm în vedere munca la program complet de lucru, cu venit declarat în cuantumul lui real, ceea ce în prezent este mai curând o excepție și nu regulă, mai ales la întreprinderile mici din agricultură, unde lucrează majoritatea angajaților din acest sector. Pentru că în afară deosebirilor existente între angajații și persoanele care desfășoară activități independente, în legislațiile tuturor statelor analizate există reglementări separate pentru producătorii agrari și acest lucru se vede din rapoartele naționale privind categoriile de persoane cuprinse și modul de finanțare a sistemelor. De o mare relevanță sunt următoarele două elemente:

Producătorul agrar este o persoană care desfășoară activități independente și de aceea se deosebește de angajatul care lucrează în contul altuia și are un program de lucru fixat și primește salariu. În acest sens, producătorul agrar are posibilități mai mari de a munci pentru a obține venituri mai mari, și prin urmare, de a primi o pensie sau prestații sociale mai adecvate.

În cadrul grupului tuturor persoanelor care desfășoară activități independente, producătorii agrari se deosebesc mult, fiind împărțiți în agricultori mici și mari, care posedă terenuri arabile mai mici sau mai mari, mai fertile sau mai proaste, număr diferit de bovine/ovine, inventar mai vechi sau mai modern, venituri diferite rezultate din realizarea produselor agricole. (În unele state se face această deosebire între producătorii agrari: în Macedonia, Italia, Franța și Germania. În alte state, precum Bulgaria, România și Danemarca, producătorii agrari, indiferent de caracteristicile lor specifice, formează un grup comun și baza de calcul a contribuțiilor nu este diferențiată).

Practic, o asemenea diferențiere are ca scop să fie organizate sisteme la diferite nivele de protecție (de exemplu, pentru producătorii agrari care sunt mai puțin protejați în comparație cu alte categorii de persoane care își desfășoară activitatea în condiții climatice mai favorabile, își realizează producția la prețuri mai convenabile, etc.)

Acum este momentul să ne dăm seama și în ce măsură uniunile existente ale producătorilor agrari au un rol în înregistrarea oficială a activității

producătorilor agrari și eventual, în realizarea obiectivelor legate de coordonarea activității cu sistemele de asigurări sociale.

A treia concluzie principală se referă la marea varietate de prestații și pensii existente în cele nouă state participante la proiect și de condițiile legate de dobândirea dreptului de acces la aceste instrumente de protecție socială. În ciuda faptului că în toate statele analizate angajații din agricultură sunt afiliați la sistemele comune ale asigurărilor sociale și au dreptul la aceleași prestații (de boală, maternitate, accidente de muncă și boli profesionale, de invaliditate, bătrânețe și deces), iar persoanele care desfășoară activități independente, inclusiv producătorii agrari, se asigură numai pentru a parte din aceste riscuri (în principal pentru limita de vârstă, invaliditate și deces), prezenta analiză arată că în schemele comune de asemenea există condiții diferite de calificare (adică condițiile care se cer) în vederea dobândirii dreptului la aceste prestații sau pensii, și anume: când se pot afilia la sistem, durata de primire a prestațiilor, rata contribuțiilor, rata minimă sau plafoanele prestațiilor sau pensiilor, etc.

În privința asigurărilor sociale de pensie ale producătorilor agrari, în cele nouă state analizate aceste asigurări se asigură de schemele comune sau specifice de protecție socială și deosebirile constă în principal în ratele contribuțiilor, în condițiile cerute (precum vârsta, stagiul de cotizare) pentru dobândirea dreptului la pensie de bătrânețe, invaliditate, de urmaș, în formula pentru calcularea pensiilor.

În **Germania**, stagiul minim de cotizare este de 15 ani pentru dobândirea dreptului la pensie de bătrânețe și de capacitate de muncă redusă (invaliditate). Vârsta de pensionare este de 65 de ani pentru bărbați și femei dar va crește gradual până la 67 de ani pentru ambele sexe. Rata prestației este de 1/12 din pensia lunară, termenul planului de acțiune este nelimitat. Asigurarea socială pentru pensie suplimentară din Germania oferă posibilitatea lucrătorilor din agricultură și silvicultură să primească o pensie suplimentară lunară până la 80 de euro.

În **Franța**, vârsta de pensionare a fost majorată gradual până la **60-62** de ani. Pentru persoanele născute **după 1 ianuarie 1955**, vârsta de pensionare va crește până la 67 de ani. Rata pensiei depinde de venitul mediu anual estimat (corectat cu ritmul inflației din anul respectiv), de nivelul pensiilor și perioada contributivă. Un aspect specific pentru cei care lucrează în agricultură este pensia suplimentară. Această pensie suplimentează pensia

de bază și se plătește de către sistemul securității sociale sau de către o schemă specifică sectorului agriculturii.

În momentul încheierii contractului de muncă, oricare angajat cu salariu se poate afilia la o organizație profesională a lucrătorilor în agricultură dacă lucrează în acest sector, pentru a contribui la un fond pentru pensie suplimentară.

Practic, pensia totală reprezintă suma între pensia de bază și pensia suplimentară. De regulă, pensia poate varia de la 65% și 100% din ultimul venit primit înainte de pensionare.

În **Italia**, vârsta legală de pensionare este după cum urmează:

- ✓ pentru persoane care desfășoară activități independente – bărbați, 66 de ani și 3 luni;
- ✓ pentru persoane care desfășoară activități independente – femei, 63 de ani și 9 luni.

Rata pensiei de bătrânețe după **un stagiul de cotizare de 20 de ani este de 2% pe an** (stagiul maxim de cotizare fiind de 40 de ani), înmulțit cu salariul de referință.

În **Danemarca**, pensie de stat primesc persoanele cu vârsta de peste 65 de ani care părăsesc piața muncii și venitul lor va fi pensia. Vârsta de pensionare diferă în funcție de data nașterii a persoanei asigurate. În 2011 s-a ajuns la un consens privind creșterea graduală a vârstei de pensionare de la 65 la 67 de ani. În țările noi membre ale UE – **Slovenia, R Cehă, Bulgaria și România**, precum și în **Macedonia** - țară candidată, asigurările sociale de pensie ale producătorilor agrari prezintă multe caracteristici similare: modelul de pensii este organizat în mai multe pilioane, există și pensii suplimentare din schemele capitalizate (cu excepția Macedoniei, unde producătorii agrari nu participă la pilonul II al pensiilor capitalizate). În aceste state, de asemenea s-a prevăzut creșterea graduală a vârstei de pensionare, cerințele pentru pensiile de bătrânețe din sistemul asigurărilor obligatorii de pensie fiind următoarele:

În **Macedonia** - condițiile obligatorii de pensionare, pentru pensia de bătrânețe, prevăzute de sistemul asigurărilor sociale, sunt următoarele: vârsta de pensionare este de 64 de ani – pentru bărbați și 62 de ani – pentru femei și un stagiul de cotizare de cel puțin 15 ani, cu excepția condițiilor pentru pensia de invaliditate și urmaș. Prestațiile din schema pensiilor nu pot fi primite (retrase) cel puțin 10 ani înainte de vârsta de pensionare stabilită de lege.

Persoanele asigurate cu statutul de producători agrari individuali, pentru a-și exercita dreptul la pensie, trebuie să răspundă la anumite condiții, legate de perioada de cotizare prevăzută de Legea asigurărilor sociale ale producătorilor agrari și contribuția de pensie să fi plătită în perioada valabilității acestei legi.

Începând cu 1 ianuarie 1970, cuantumul pensiei de bătrânețe se calculează în baza salariului mediu lunar primit pe întreaga perioadă de contribuție.

În **Slovenia** - dreptul la pensie de bătrânețe depinde de vârsta împlinită și de stagiul de cotizare dacă este vorba de o pensie de bătrânețe fără achiziționarea de stagiul de cotizare. Condițiile necesare pentru dobândirea dreptului la pensie de bătrânețe sunt următoarele: solicitantul trebuie să răspundă la două condiții care în perioada de tranziție diferă în funcție de sexul persoanei, dacă este femeie sau bărbat. Pentru femei, vârsta de pensionare este de 58 ani și 4 luni și un stagiul de cotizare de 38 ani și 8 luni, fără achiziția de perioade de cotizare; sau vârsta de pensionare de 62 ani și un stagiul minim de cotizare de 20 de ani; sau vârsta de pensionare de 64 ani și un stagiul minim de cotizare de 15 de ani. Pentru bărbați, vârsta de pensionare este de 58 ani și 8 luni și un stagiul de cotizare de 40 ani, fără achiziția de perioade de cotizare; sau vârsta de pensionare de 64 ani și un stagiul minim de cotizare de 20 de ani; sau vârsta de pensionare de 65 ani și un stagiul minim de cotizare de 15 de ani.

În **R Cehă** - Condițiile la care trebuie să răspundă persoana asigurată pentru a dobândi dreptul la pensie sunt următoarele: stagiul necesar de cotizare – de la 25 de ani până la 35 de ani, în funcție de vârsta de pensionare împlinită. Vârsta de pensionare crește gradual în fiecare an cu câte 2 luni – pentru bărbați, iar pentru femei – cu câte 4 luni, până la atingerea vârstei de pensionare de 68 de ani pentru toate persoanele (bărbați și femei) născute după anul 1983. Conform legislației în vigoare, vârsta de pensionare va crește în continuare pentru persoanele născute după anul 1984 cu câte 2 luni în fiecare an. *Legea nu prevede un quantum minim sau maxim al pensiei.*

În **Bulgaria** - pensia pentru stagiul contributiv și limita de vârstă din sistemul de stat al asigurărilor sociale (pilonul I), se poate dobândi la vârsta de 63 de ani și 8 luni (pentru bărbați) și la vârsta de 60 de ani și 8 luni (pentru femei) în anul 2014, **stagiul contributiv** fiind de cel puțin 37 de ani și 8 luni

(pentru bărbați) și 34 de ani și 8 luni (pentru femei). Vârsta de pensionare și stagiul contributiv vor crește gradual în fiecare an cu câte 4 luni până la atingerea vârstei de 65 de ani (pentru bărbați) și 63 de ani (pentru femei), iar stagiul contributiv necesar va fi de 40 de ani pentru bărbați și 37 de ani pentru femei. Dacă persoana respectivă nu răspunde la condițiile menționate mai sus, pentru a dobândi dreptul la pensie pentru stagiul contributiv și limită de vârstă, persoana asigurată va trebui să aibă cel puțin 15 ani și 8 luni stagiul contributiv și să fi împlinit în anul 2014 vârsta de 65 de ani și 8 luni (bărbați și femei). Există quantum minim și maxim pentru stagiul contributiv și limita de vârstă.

În **România** - o persoană care contribuie la sistemul public de pensii (pilonul I) are dreptul la pensie de bătrânețe dacă răspunde la condițiile prevăzute de lege: să fi împlinit vârsta standard de pensionare, să aibă stagiul minim de cotizare.

În țările participante la proiect nu se observă diferențe esențiale la **asistența medicală și prestațiile familiale** de care beneficiază diferitele grupuri profesionale, între angajați și persoanele care desfășoară activități independente, inclusiv producătorii agrari. Prin urmare, producătorii agrari beneficiază de aceeași protecție socială ca celelalte persoane care desfășoară activități independente, totodată nu există diferențe mari între riscurile acoperite pentru angajați (persoane care lucrează în contul altuia) și persoanele care desfășoară activități independente. Practic însă, producătorii agrari se confruntă cu un alt tip de „discriminare” care se datorează calității mediului de viață din zonele rurale. Acolo există multe limitări legate de infrastructura, precum drumurile, unitățile medicale, serviciile sociale, care de obicei nu sunt destul de dezvoltate. Majoritatea statelor se confruntă cu probleme financiare și de aceea, guvernele fac investiții cu precădere în zonele urbane, în serviciile de sănătate la orașele mari și foarte rar în zonele rurale.

O altă problemă destul de importantă este legată de structura prestațiilor familiale; trebuie să ne dăm seama în ce măsură aceste prestații sunt orientate către anumite grupuri țintă care au o mare nevoie de asemenea prestații și dacă trebuie acordate numai familiilor aflate în dificultate; trebuie să eficientizăm sistemul și să-l stabilizăm din punctul de vedere financiar.

La încheiere, trebuie remarcat faptul că pentru toate tipurile de prestații și pensii este foarte important să evaluăm corect veniturile persoanelor care desfășoară activități independente și fermierilor, ceea

ce practic este un lucru dificil și este o practică care nu se întâlnește prea des, mai ales în Bulgaria. În această privință, politica socială a statelor participante la proiect trebuie să dispună de instrumente eficiente de monitorizare, raportare și control asupra veniturilor din activitatea producătorilor agrari/fermierilor, pentru că venitul este baza de calcul al ratei prestațiilor și pensiilor și pot fi un indicator adecvat pentru plățile sociale.

5. Posibilitățile partenerilor sociali de a interveni în politica socială a statului respectiv

Analizând sistemele de securitate socială din cele nouă state participante la proiect, va trebui să identificăm accentele relevante care pot fi discutate de către partenerii sociali, în vederea găsirii unor soluții eficiente ale provocărilor principale care stau în fața sistemelor din aceste țări.

În statele participante la proiect, angajații sunt asigurați împotriva tuturor riscurilor sociale: de boală, invaliditate, maternitate (paternitate), accidente de muncă și boli profesionale, șomaj, bătrânețe, deces (indiferent de faptul dacă aparțin schemelor comune de securitate socială sau beneficiază de scheme specifice lucrătorilor în agricultură).

Sistemul cere extinderea și perfecționarea modului de înregistrare și de evidență a tuturor persoanelor care lucrează în sectorul agriculturii, inclusiv și a sezonierilor.

În scopul asigurării sociale, **este foarte important să fie identificat grupul producătorilor agrari.**

Asigurările sociale destinate producătorilor agrari sunt organizate în următoarele două modalități:

Sistemul comun (universal) care cuprinde toate grupurile populației. Sistemul comun de asigurări sociale acoperă toate riscurile sociale, are o singură structură administrativă și o singură schemă financiară. Persoanele care desfășoară activități independente, inclusiv producătorii agrari, în unele state sunt asigurate împotriva riscurilor sociale de către sistemele comune ale asigurărilor sociale, dar aceste riscuri diferă de la un stat la altul și lucrul acesta se referă cu precădere la riscul de **accidente de muncă și boli profesionale.**

Analizând practicile din cele nouă state participante la proiect privind asigurarea împotriva riscului de șomaj, suntem de părere că pentru aplicarea reușită a schemei de șomaj în privința persoanelor care desfășoară acti-

vități independente, este nevoie de o structură specifică care să corespundă specificului acestei categorii de persoane. Toate condițiile trebuie determinate în funcție de situația concretă a persoanelor care desfășoară activități independente în general și în speță – a producătorilor agrari.

Schema de șomaj destinată persoanelor care desfășoară activități independente poate fi aplicată în toate statele în care deocamdată nu este inclus acest risc social.

Existența a unor scheme specifice separate pentru producătorii agrari, nu exclude posibilitatea ca acestea să fie afiliați și la sistemul comun al asigurărilor sociale pentru anumite prestații.

Extinderea securității sociale, astfel încât să fie cuprinși toți producătorii agrari și angajații în agricultură, este un subiect care necesită discuții. Problema principală care trebuie soluționată se referă la modul în care trebuie structurat sistemul securității sociale chiar din prima sa poziție, luându-se în vedere faptul că munca la program complet de lucru și cu venituri declarate, la ora actuală nu se întâlnește des la producătorii agrari și mai ales la întreprinderile agricole mici, care practic stau la baza sectorului. De o mare importanță sunt următoarele două elemente: producătorii agrari se deosebesc mult de celelalte persoane care desfășoară activități independente, dar se deosebesc și între ei, prin faptul că există producători agrari mici și mari, care posedă terenuri agricole fertile sau nu prea fertile, prin numărul bovinelor/ovinelor pe care le cresc, prin inventarul, veniturile din realizarea produselor agricole, etc. Trebuie făcută o diferențiere a bazei de calcul a contribuțiilor, ceea ce va conduce la dezvoltarea sistemelor de protecție socială la diferitele nivele.

Un alt aspect important care trebuie discutat: să ne dăm seama în ce măsură uniunile existente ale producătorilor agrari au un rol în înregistrarea oficială a activității producătorilor agrari și eventual, în realizarea obiectivelor legate de coordonarea activității cu sistemele de asigurări sociale.

În organele de management al acestor scheme, precum și al sistemului comun, grupul persoanelor care desfășoară activități independente de obicei este destul de bine reprezentat. Dar acolo unde nu există o asemenea reprezentare a persoanelor care desfășoară activități independente, de obicei interesele producătorilor agrari/fermierilor sunt apărate de reprezentanți ai angajatorilor din sectorul agriculturii și de către structurile sindicale respective, dacă există. Acolo trebuie să identificăm posibilitățile

de dialog și intervenire în vederea optimizării sistemului, căutând sinergia și corelarea cu politica agrară a Uniunii și Fondului European de Dezvoltare a Zonelor Rurale.

Încă o dată punem accentul pe importanța promovării dialogului social și a relațiilor industriale care ne oferă o serie de instrumente pentru identificarea și soluționarea problemelor legate de securitatea socială a lucrătorilor din sectorul agriculturii. Exemplele de bune practici care există în statele vechi membre ale UE, care participă la proiect, trebuie diseminate și popularizate, luându-se în vedere și caracteristicile specifice ale țărilor noi membre ale Uniunii.

5.1. Planurile naționale de acțiune a statelor participante la proiect, prin prisma sindicatelor

Activitatea intensă a partenerilor în cadrul proiectului, la toate etapele acestuia, a condus la elaborarea unor planuri de acțiune, în funcție de situația din fiecare țară în parte. Din planurile prezentate până în prezent, putem remarca parametrii cei mai importanți care vor fi analizați în continuare în următoarele studii ale noastre, în broșura Transnațională privind bunele soluții posibile destinate elaborării unor scheme sociale sectoriale eficiente în agricultură, prin acțiunile coordonate ale partenerilor sociali.

5.1.1. Problemele identificate

Macedonia: Unele dintre cele mai serioase probleme care trebuie soluționate cât se poate de curând, sunt următoarele: nu dispunem de informații suficiente despre sezonierii, privind drepturile lor și posibilitățile de îmbunătățire a securității sociale a acestora; nu este suficientă comunicarea cu instituțiile, în vederea clarificării situației sezonierilor; lipsesc date oficiale credibile privind statusul și condițiile de muncă ale acestora; nu există cooperare și schimb de poziții între Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale, Organizația angajatorilor din Macedonia, Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă și Supraveghere a Asigurărilor.

Slovenia: Problemele importante, după părerea sindicatului KZI, se referă la: achitarea neregulată a contribuțiilor sociale și plata acestora asupra unor venituri mai mici care nu corespund realității; problema cu îmbătrânirea populației; cu condițiile de muncă care nu se îmbunătățesc (luându-se în vedere vârsta salariaților) și nu se adaptează nevoilor salariaților mai în vârstă; o pondere considerabilă a muncii nedeclarate și a muncii sezoniere, la care condițiile de muncă și remunerarea diferă de cele ale salariaților care

lucrează cu contract de muncă sau cu convenție civilă (practic, acest fenomen reprezintă discriminare socială).

Bulgaria de asemenea se confruntă cu o serie de probleme legate de protecția socială a producătorilor agrari. Aceste probleme se referă la: lipsa diferențierii caracteristicilor producătorilor agrari în funcție de veniturile acestora din activități agrare, în scopurile asigurărilor sociale; ponderea scăzută a persoanelor asigurate în agricultură, a producătorilor agrari, în comparație cu persoanele asigurate din celelalte sectoare economice, în 2013 reprezintă doar 11,1%; asigurările sociale împotriva riscului de șomaj, accidente de muncă și boli profesionale nu sunt incluse în legislația asigurărilor sociale ca asigurări obligatorii sau voluntare pentru persoanele care desfășoară activități independente în agricultură (producătorii agrari); lipsa posibilității de pensionare timpurie a producătorilor agrari, cu o pensie mai scăzută; lipsește acoperire adecvată a riscului împotriva șomajului în rândul lucrătorilor sezonieri, care practic reprezintă o parte considerabilă din salariții în agricultură; în legislația bulgară nu există reglementări pentru compensarea veniturilor pierdute din cauza unor condiții climatice nefavorabile sau dezastre naturale care au distrus producția agricolă (așa cum se prevede pentru fondul de garantare a veniturilor salariaților în caz de insolvență a angajatorului).

Italia – problemele principale sunt legate de: lipsa unor studii privind locul producătorilor agrari pe piața muncii, din cauza ponderii ridicate a muncii nedeclarate; vârsta de pensionare a angajaților în agricultură și producătorilor agrari este aceeași cu cea a tuturor salariaților din țară; necesitatea unei remunerări echitabile a lucrătorilor din sectorul agriculturii.

Germania – nivelul pensiei suplimentare este cam scăzut; trebuie să existe o diferențiere a muncii și drepturilor sociale ale lucrătorilor în agricultură; salariile scăzute în sectorul agriculturii duc la pensii și prestații mici; schimbările demografice/provocările noi cu care se confruntă agricultura.

5.1.2. Măsurile posibile pentru îmbunătățirea protecției sociale a lucrătorilor din sectorul Agriculturii din punctul de vedere al sindicatelor și cu participarea activă a acestora

În **Macedonia**, din punctul de vedere al sindicatului Agrosindikat, măsurile se referă la: informarea în masă a lucrătorilor-migranți despre drepturile lor și posibilitățile de îmbunătățire a asigurării sociale ale acestora, examinarea practicilor existente, efectuarea unor sondaje de opinie privind

condițiile de muncă; îmbunătățirea interacțiunii cu instituțiile din acest sector; asigurarea unor date oficiale credibile furnizate de către instituțiile respective privind statusul și condițiile de muncă ale lucrătorilor sezonieri; promovarea unei cooperări eficiente și schimb reciproc de opinii între Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale, Organizația angajatorilor din Macedonia și Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă și Supraveghere asupra Asigurărilor, în vederea identificării unor soluții concrete și practice.

În **Slovenia**, **KZI** propune câteva măsuri care pot duce la soluționarea unora dintre problemele abordate în acest studiu și anume: o legislație adecvată, exercitarea unui control mai eficient acolo unde este necesar, completarea legislației cu reglementări care să prevadă condiții speciale în contractul colectiv de muncă în privința muncii nedeclarate și lucrătorilor sezonieri.

În **Bulgaria**, măsurile care trebuie luate cât se poate de repede pot contribui la creșterea flexibilității și echității sistemului de protecție socială a producătorilor agrari, și anume: actualizarea și completarea registrului producătorilor agrari, astfel încât să cuprindă informații detaliate în privința exploatațiilor agricole: suprafața terenurilor arabile, numărul animalelor crescute, veniturile realizate, numărul persoanelor care lucrează în exploatația agricolă, etc.; majorarea ponderii producătorilor agrari asigurați, prin crearea unor condiții mai flexibile pentru vărsarea contribuțiilor sociale (de exemplu, câte o dată pe an pentru contribuțiile sociale de pensie), diferențierea venitului minim estimat care este baza de calcul a contribuțiilor sociale; completarea Codului asigurărilor sociale cu reglementări legate de riscurile împotriva șomajului, accidentelor de muncă și bolile profesionale, luându-se în vedere specificul sectorului agrar și a categoriei persoanelor asigurate (producătorii agrari); crearea unui regim mai flexibil pentru pensionarea producătorilor agrari cărora nu le ajung câțiva ani de stagiu de cotizare; completarea Codului muncii și Codului asigurărilor sociale cu reglementări legate de definirea noțiunii de „muncă sezonieră” și de condițiile specifice pentru dobândirea dreptului la prestații de șomaj de către lucrătorii sezonieri (de exemplu, un termen mai scurt pentru plata acestor prestații, o rată mai scăzută a prestației, etc.); să se ofere un sistem special pentru garantarea veniturilor producătorilor agrari, pentru că exploatația agricolă este singura lor sursă de venituri și în cazul în care le-a fost distrusă recolta din cauza unor condiții meteo nefavorabile sau a unei calamități naturale sau nu și-au realizat producția

agrara din cauza unor situații de piață neprevizibile, aceștia rămân fără nici un fel de venituri (acest sistem poate fi de asigurări sociale, prin contribuții sociale sau prime de asigurare ale companiilor de asigurări generale).

În **Italia**, **AIPAA** de asemenea face propuneri pentru măsuri noi și anume: asigurarea unei transparențe mai mari a ceea ce se întâmplă pe piața muncii; prevederea în legislație a unei vârste mai mici de pensionare a lucrătorilor în agricultură; nivelul salariilor în agricultură să fie același cu cel din restul sectoarelor economice.

În **Germania**, **IG BAU** – reprezentanții sindicatului sunt de părere că măsurile va trebui să se refere la: îmbunătățirea finanțării asigurării sociale suplimentare; verificarea și analizarea relațiilor muncă în agricultură; creșterea nivelului salariilor în agricultură. În legătură cu criza demografică, trebuie asigurate mai multe locuri de muncă, cu condiții mai bune; creșterea calității învățământului; îmbunătățirea condițiilor sigure și sănătoase la locul de muncă; dezvoltarea resurselor umane, creșterea productivității muncii.

5.1.3. Acțiunile și soluțiile necesare, coordonarea activă între sindicatele și instituțiile interesate

Macedonia. Sindicatele pot avea un rol important în organizarea unor reuniuni și activități de formare regulate, în comunicarea pe cale electronică sau prin contacte personale cu instituțiile respective, în vederea obținerii unor informații oficiale credibile; se pot organiza de asemenea discuții cu reprezentanți ai Ministerului Muncii și Afacerilor Sociale, ai Organizației angajatorilor din Macedonia, ai Agenției pentru Ocuparea Forței de Muncă și Supraveghere asupra Asigurărilor, în vederea identificării unor soluții concrete și practice.

Slovenia. Negocierile cu partenerii sociali (angajatorii și guvernul) pentru întreprinderea unor măsuri legislative și altele, reprezintă un instrument foarte important pentru găsirea unor soluții adecvate și echitabile în privința lucrătorilor din sectorul agriculturii.

Bulgaria. Sindicatele din Bulgaria, și mai ales Federația Sindicatelor Independente din Agricultură, vor participa activ la elaborarea unei poziții motivate de către partenerii sociali care să fie înaintată Ministerului Agriculturii și Alimentelor, în privința modificărilor legislative necesare; de asemenea, vor fi inițiate și discuții pentru modificarea Codului asigurărilor sociale, astfel încât să devină posibilă vărsarea contribuțiilor de pensie până la 31 martie din următorul an calendaristic, precum și pentru implementarea

unui venit diferențiat minim de asigurare pentru producătorii agrari, în baza venitului anual realizat din activități agrare; dezbateră propunerilor pentru completarea Codului Muncii și Codului asigurărilor sociale cu prevederi referitoare la munca sezonieră.

Italia. Sindicatele pot juca un rol important în: analizarea tendințelor legate de cererile și ofertele pe piața muncii; elaborarea unei legislații adecvate și precise în privința relațiilor de muncă în sectorul agriculturii; promovarea de discuții și consultații pe teme de interes comun.

Germania. Activitățile și soluțiile necesare cu care se pot angaja sindicatele: îmbunătățirea actelor normative referitoare la contractele colective de muncă din sectorul agriculturii; efectuarea de studii și analize asupra situației în agricultură; de a insista pentru instituirea prin lege a unui salariu minim pe țară; IG Bau să realizeze și alte inițiative în acest sens.

5.1.4. Rezultate așteptate și cele atinse

În **Macedonia**, activitatea legată de asigurarea unor date oficiale credibile privind statusul și condițiile de muncă a lucrătorilor sezonieri, furnizate de către instituțiile respective, deja a început și s-au și obținut unele rezultate. Propunerea sindicatelor pentru cooperare și schimb de opinii în vederea găsirii unor soluții concrete și practice împreună cu Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale, cu Organizația angajatorilor din Macedonia și cu Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă și Supraveghere asupra Asigurărilor, realizarea acesteia a început și deja se așteaptă un răspuns din părțile interesate pentru precizarea datei ședinței.

În **Bulgaria** deja se lucrează pentru perfecționarea registrului producătorilor agrari care va fi compatibil cu registrele Agenției Naționale a Veniturilor și cu cele ale Institutului Național de Asigurări Sociale. Au avut loc și primele discuții ale Federației Sindicatelor Independente din Agricultură cu instituțiile interesate (Institutul Național de Asigurări Sociale și Ministerul Muncii și Politicii Sociale), pentru implementarea unor venituri minime diferențiate pentru producătorii agrari, astfel încât să fie unificat regimul lor cu cel al angajaților și persoanelor care desfășoară activități independente din celelate ramuri cu privire la care deja există venituri minime diferențiate care stau la baza calculării contribuțiilor sociale. Se lucrează și în privința elaborării unei propuneri motivate pentru constituirea unui Fond special de garanție care să plătească prestațiile și ajutoarele sociale (în special fermierilor mici, pentru care activitatea agrară înregistrată în registru este singura

lor sursă de venit), ceea ce trebuie discutat și cu partenerii sociali, cu autoritățile executive și cu cele legislative.

În **Italia**, deja este aprobată Legea pentru combaterea angajării ilegale la muncă, iar la pregătirea proiectului de lege sindicatele au participat activ. Vârsta reală de pensionare a lucrătorilor în agricultură este mică și în legătură cu securitatea socială în acest sector, aceasta trebuie revizuită, și sindicatele vor participa la acest proces. Sindicatele vor insista și pentru prezența unor intermediari la exercitarea controlului asupra relațiilor de muncă în agricultură.

În loc de încheiere

În țările europene există diferite sisteme de protecție socială care sunt determinate de o serie de aspecte istorice, demografice, de standardul de viață, de condițiile social-economice, de aspectele instituționale ale societății din fiecare țară în parte.

Analiza noastră a stării sistemelor de securitate socială în sectorul agriculturii din țările membre UE, participante la proiect, arată că acestea se confruntă cu o serie de provocări. Problema principală și cea mai îngrijorătoare este legată de tendința instabilității financiare durabile care generează o împovărare insuportabilă a bugetului de stat. Profilul demografic, tendința de îmbătrânire a populației, este o piedică suplimentară care stă în fața stabilității sistemului și a finanțelor publice. În Europa, raportul între îmbătrânirea populației datorită creșterii longevității vieții și scăderea ratei nașterii, în majoritatea țărilor a atins un punct critic. În anul 2060, cifra medie a acestui coeficient va fi de 52,6% pentru cele 27 țări membre ale UE, ceea ce înseamnă că se observă o creștere cu 26,7% puncte în comparație cu valoarea acestuia din 2010.

Cu toții suntem conștienți de faptul că există multe provocări în sectorul agriculturii cu care se confruntă partenerii sociali, dar mai dificilă este situația lucrătorilor în agricultură. Aceștia sunt victimele instabilității financiare durabile a sistemului de securitate socială. Sectorul agriculturii are o faimă cu semn negativ datorită locurilor sale de muncă neatractive, veniturilor scăzute, condițiilor de muncă nefavorabile, unde forța de muncă are o calificare inferioară, nu este motivată pentru că munca are un caracter sezonier, sistemul securității sociale acoperă doar o parte din riscurile sociale, majoritatea salariaților lucrează fără contracte de muncă (ceea ce duce la creșterea ponderii economiei subterane). Caracterul sezonier al campaniilor agricole limitează

considerabil mobilitatea forței de muncă, adică migrațiunea acesteia de la un sector la altul.

Experiența privind parteneriatul în dialogul social și relațiile industriale în agricultură, definirea priorităților partenerilor sociali și anume: drepturile lucrătorilor sezonieri, consecințele în urma restructurării sectorului din ultimii 20 de ani, libera circulație a persoanelor, accesul la garanții pentru condiții de muncă mai bune și securitate socială stabilă, ne stimulează să ne continuăm activitatea în cadrul proiectului propus, privind mobilizarea energiei tuturor instituțiilor și societății civile pentru depășirea dificultăților cu care se confruntă sistemul securității sociale din sectorul agriculturii, prin discuții și elaborarea unor scheme speciale de asigurare socială.

În următoarea publicație - **Broșura transnațională privind bunele soluții posibile destinate elaborării unor scheme sociale sectoriale eficiente în Agricultură, prin acțiunile coordonate ale partenerilor sociali**, vom prezenta viziunea partenerilor despre acțiunile care se vor întreprinde în acest domeniu.

Proiectul sprijină modernizarea și îmbunătățirea protecției sociale în Uniunea Europeană, punându-se accentul asupra dimensiunii sociale a pieței unite a UE, mai ales privind accesul, repartizarea de drepturi, circulația liberă a forței de muncă, natura propriu zisă a muncii care se află în permanentă schimbare din cauza crizelor economice, restructurările, crearea de noi locuri de muncă și a așa numitelor "locuri de muncă ecologice".

Surse:

1. National Reports of the Countries included in the Comparative Analyses, 2014, published on the website: www.fnsz.bg
2. MISSOC – Social protection of the self-employed, January, 2013
3. Social Security for farmers in EU, 2010 "ENAPS – A Social platform for EU rural population", 2010, 2014
4. Farmers' social protection in Serbia, Albania and Macedonia set off against European best practices, 2007
5. Farmers poverty and social exclusion in the European Union, International Social Security Organization, 2013
6. International Social Security Association – Analysis on Social Security in different countries, 2012, 2013
7. Pensions at a Glance, 2013
8. Germany – Social Code Book VI

Prezenta publicație a fost realizată în baza lucrărilor organizațiilor partener:

ФНСЗ - Federația Sindicatelor Independente din Agricultură
FNSZ, Bulgaria

AZPB - Asociația Producătorilor Agrari din Bulgaria
BAAP, Bulgarian Association of Agricultural Producers

Agrosindikat – R Macedonia
Agrosindikat, Macedonia

KZI – Slovenia
KZI, Slovenia

Agrostar, România
Agrostar, Romania

OSZPV – ASO, Republica Cehă
OSZPV - ASO, Czech Republic

3F, Danemarca
3F, Denmark

IG BAU, Germania
IG BAU, Germany

FGA – CFDT, Franța
FGA-CFDT, France

ALPAA, Italia
ALPAA, Italy

EFFAT - Federația Europeană a Sindicatelor din Sectoarele
Alimentației, Agriculturii și Turismului
EFFAT - European Federation of Food, Agriculture and Tourism

Acest studiu analitic este un fel de ghid destinat informării publicului despre starea sistemelor de protecție socială din sectorul Agriculturii din țările membre participante la acest proiect. În paralel cu provocările cu care se confruntă sistemele de protecție socială, prezenta analiză face o comparație între schemele de protecție socială specifice unor țări membre mai vechi ale UE, dezvoltate în cursul anilor datorita dialogului social și participării salariaților. Prezenta publicație contribuie la procesul de promovare a unui dialog social eficient la nivelul sectorului, reprezentând totodată și un punct de plecare în identificarea unor noi soluții posibile pentru îmbunătățirea securității sociale a salariaților din Agricultură.

Responsabilitatea pentru conținutul publicației revine autorilor acesteia, nu exprimă poziția Comisiei Europene și aceasta nu este responsabilă pentru folosirea informației prezentate.

Acest proiect se realizează cu sprijinul financiar al UE, al Comisiei Europene și al Direcției Generale "Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune"